

Knjiga konferencije

Conference book

Kako dalje?

Učenje i razvoj vrtića/škole u

post-pandemijskom vremenu

20 studenoga 2021. godine

How to proceed?

Learning and preschool/school development in

post-pandemic times

20 November 2021

Urednica: Edita Slunjski

Ennea.d.o.o.

IMPRESUM

Knjiga konferencije (vol 3) Kako dalje? Učenje i razvoj vrtića/škole u post-pandemijskom vremenu

1.dio

2.dio

3.dio

Urednica: Edita Slunjski

Conference book (vol 3) How to proceed? Learning and preschool/school development in post-pandemic times

Part 1.

Part 2.

Part 3.

Editor: Edita Slunjski

Nakladnik: *Ennea d.o.o.*

Varaždin, 2021.

URL: www.ennea.hr

Datum održavanja konferencije: 20. studenoga 2021. godine

Mjesto održavanja konferencije: online

Organizator konferencije: Ennea d.o.o.

Sjedište: Trg Kratka 2, 42 000 Varaždin

Predsjednica Organizacijskog i Programskog odbora:

Prof.dr.sc. Edita Slunjski

Organizacijski i Programski odbor:

Dr. Jan Peeters

Prof.dr.sc. Saša Milić

Prof.dr.sc. Živka Krnjaja

Prof.dr.sc. Jasmina Bećirović Karabegović

Prof.dr.sc. Anela Hasanagić

Prof.dr.sc. Nusreta Kepeš

Prof.de.sc. Edita Slunjski

ISBN 978-953-49304-2-7

organizira
svjetsku znanstveno-stručnu online
konferenciju

***Refleksije suvremenih predškolskih kurikulumuma na razvoj predškolske
teorije i prakse u svijetu i Republici Hrvatskoj***

organizes
the international scientific professional virtual conference

***Reflections of modern preschool curricula on the development of
preschool theory and practice around the world and in
the Republic of Croatia***

23.-24. travnja 2021. godine

Vrijeme za pripremu... Time to prepare...

Tehnička i IT podrška:

Ozren Đurić

Organizacijski i Programski odbor:

International editorial board and program committee:

Dr. Jan Peeters
John Nimmo, EdD
Dr. Alexandra C. Gunn
Suzanne Axelsson
Roberta Pucci
Prof.dr.sc. Maja Ljubetić
Dr.sc. Ida Somolanji Tokić
Iva Debeljak, mag.paed.

Predsjednica Organizacijskog i Programskog odbora:

Prof.dr.sc. Edita Slunjski

Uvodne riječi

Velika mi je čast što su se na našu Konferenciju odazvali uistinu eminentni predavači iz cijeloga svijeta: **prof. emeritus Peter Moss, Mara Krechevsky, Suzanne Axelsson, MA, Roberta Pucci, John Nimmo, EdD, Linda Mitchell, PhD, Alexandra C. Gunn, EdD, prof.dr.sc. Maja Ljubetić, dr.sc. Jovana Marojević, doc.dr.sc. Marija Bartulović i doc.dr.sc. Barbara Kušević** te na njoj pristali održati plenarno izlaganje. Na tome im, u ime Programskog i Organizacijskog odbora Konferencije, u ime svih sudionika Konferencije i u svoje osobno ime, od srca zahvaljujem. Njihova inspirativna predavanja i prikazi istraživanja mogu predstavljati vrijedan putokaz u promišljanju novih puteva razvoja odgojno-obrazovne prakse i teorije kurikuluma ranoga i predškolskog odgoja u različitim zemljama diljem svijeta.

Posebnu zahvalnost iskazujem uvaženom prof. emeritusu **Peteru Mossu**, koji nam je ponovo učinio iznimnu čast da otvori Konferenciju, što smo protumačili kao izraziti znak podrške našim nastojanjima da povezujemo sustručnjake iz područja ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja razvoja te istražujemo mogućnosti njihova teorijskog i praktičnog doprinosa razvoju naše predškolske pedagoške profesije.

Zahvaljujem voditeljicama sesija, **Editi Tošić, Željki Šimunić, Borki Batinić Puškarić, Đurđi Grozdanović, dr.sc. Idi Somolanji Tokić, Ivani Visković, Katji Ivančić, Nikolini Nikić, Ireni Brajković i Sanji Mušan.**

Svim sudionicima i sudionicama iz Republike Hrvatske i inozemstva, iskreno zahvaljujem na interesu i sudjelovanju!

Nadam se da će Konferencija potaknuti neka nova promišljanja, otvoriti prostor za neka nova povezivanja i svima osnažiti motivaciju u ovim, veoma zahtjevnim vremenima.

Edita Slunjski

Mara Krechevsky

A senior researcher at *Project Zero* at the Harvard Graduate School of Education,
Project Director of Making Learning and Thinking Visible in Italian Secondary Schools

Making Learning Visible in Early Childhood: The Power of Group Learning

Činiti učenje vidljivim u ranom djetinjstvu: snaga grupnog učenja

Suzanne Axelsson, MA

Lecturer, Department of Child and Youth Studies (BUV) Stockholm University, Sweden,
Founder of Interaction Imagination, blog and ECE consultancy,
Creator of Original Learning Approach

Inspiration not Cloning: The Reggio Emilia Approach in your own context. A personal look at how the Reggio Emilia Approach has inspired me as an educator in a Swedish preschool context

Inspiracija a ne kloniranje: Reggio Emilia pristup u vlastitom kontekstu. Kako me Reggio Emilia pristup inspirirao u švedskom predškolskom kontekstu – osobni pogled

Roberta Pucci

Atelierista and Art Therapist,
Founder of RobertapucciLab,
Reggio Emilia, Italy

***The Atelier: a safe place for developing a
creative relation with the world***

***Atelje: sigurno mjesto za razvoj kreativnih
odnosa sa svijetom***

John Nimmo, EdD

Associate Professor, Graduate Early Childhood
Education
Department of Curriculum &
Instruction, Portland State University, Oregon
USA

***Citizenship Rights and Young Children's
Participation in the Public Realm: Reflections on
Reggio Inspirations in the Light of Diverse
Global Contexts***

***Građanska prava i participacija djece rane dobi:
Refleksije Reggio inspiracije u svjetlu različitih
globalnih konteksta***

Linda Mitchell, PhD

Professor, Faculty of Education, The University of Waikato
Hamilton, New Zealand

Te Whāriki in action: Pathways to belonging for refugee and immigrant families through early childhood education

Te Whāriki u akciji: Putevi izgradnje pripadanja za izbjegličke i imigrantske obitelji kroz rani odgoj i obrazovanje

Alexandra C. Gunn, EdD

Associate Professor, College of Education at the University of Otago Dunedin, New Zealand

Three decades weaving: promise, practice, and policy reflections on working with Te Whāriki in Aotearoa New Zealand early childhood education

Tkanje od tri desetljeća: obećanje, praksa i političke refleksije o djelovanju Te Whāriki u novozelandskom ranom odgoju i obrazovanju

Prof.dr.sc. Maja Ljubetić

Redovita profesorica, Odsjek za pedagogiju,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska

Uporni tragači – (samo) vrednovanjem do kvalitete ustanova ranoga i predškolskog odgoja (hrvatski primjer)

Persistent seekers – through (self) evaluation to the quality of early and preschool education institutions (Croatian example)

Dr.sc. Jovana Marojević

Postdoktorandica
Sveučilište Crne Gore

Odnosi moći u interakcijama odrasli-dijete: preispitivanje mogućnosti autentičnog življenja u vrtiću

Power relations in adult-child interactions: A re-examination of the possibilities of authentic living in the kindergarten

**Doc.dr.sc. Marija Bartulović i
doc.dr.sc. Barbara Kušević**

Docentice, Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Kultura (ne)talasanja: potencijal kritičke pedagogije u promišljanju o reproduktivskoj funkciji suradljivih odnosa u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja

(Don't) rock the boat! Potential of critical pedagogy in reflecting on the reproductive function of cooperative-like relationships in early childhood education institutions

Prof.dr.sc. Edita Slunjski

Redovite profesorica, Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Ennea - Međunarodna profesionalna interdisciplinarna zajednica učenja stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Razvoj kurikuluma utemeljenog na perspektivi djeteta: hrvatska iskustva

Curriculum development based on the child's perspective: Croatian experiences

**Refleksije suvremenih predškolskih kurikuluma na razvoj
predškolske teorije i prakse u svijetu i Republici Hrvatskoj**

**Reflections of modern preschool curricula on the development of
preschool theory and practice around the world and in
the Republic of Croatia**

23.-24.travnja 2021. godine

ENNEA

**Međunarodna profesionalna
interdisciplinarna zajednica
učenja stručnjaka u ranom i
predškolskom odgoju i
obrazovanju**

**International Professional
Interdisciplinary
Community of Expert
Learning in early and
preschool education is
organizing**

ENNEA

23. - 24. travnja 2021. godine

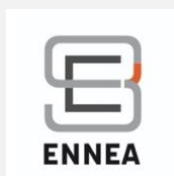
**Refleksije suvremenih
predškolskih kurikuluma
na razvoj predškolske
teorije i prakse u svijetu i
Republici Hrvatskoj**

**Reflections of modern
preschool curricula on the
development of preschool
theory and practice around
the world and in the Republic
of Croatia**

Vrijeme za (novi) početak...
Time for a (new) beginning...

Otvaranje Konferencije

Opening ceremony

Prof.dr.sc. Edita Slunjski

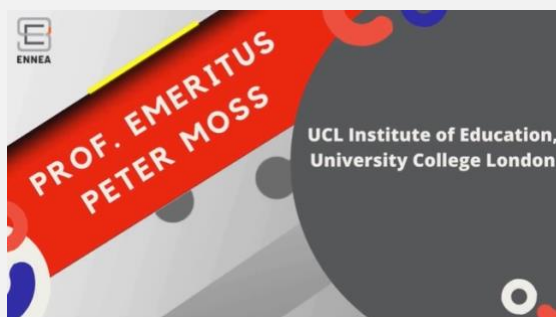
Ennea – Međunarodna profesionalna interdisciplinarna zajednica učenja stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Ennea - Professional interdisciplinary learning community in early and preschool education

Prof. emeritus Peter Moss

UCL Institute of Education, University College London

Vrijeme za slušanje...
Time to listen...

Uvodna izlaganja

Introductory keynote session

Mara Krechevsky

A senior educational researcher at Project Zero
Project Director of Making Learning and Thinking Visible in Italian Secondary Schools,

Making Learning Visible in Early Childhood: The Power of Group Learning

Činiti učenje vidljivim u ranom djetinjstvu: snaga grupnog učenja

Suzanne Axelsson, MA

Lecturer, Department of Child and Youth Studies (BUV)
Stockholm University, Sweden.
Founder of Interaction Imagination, blog and ECE consultancy.
Creator of Original Learning Approach.

Inspiration not Cloning: The Reggio Emilia Approach in your own context. A personal look at how the Reggio Emilia Approach has inspired Suzanne Axelsson (me) as an educator in a Swedish preschool context

Inspiracija a ne kloniranje: Reggio Emilia pristup u vlastitom kontekstu. Kako me Reggio Emilia pristup inspirirao u švedskom predškolskom kontekstu? - osobni pogled

Roberta Pucci

Atelierista and Art Therapist,
Founder of RobertapucciLab,
Reggio Emilia, Italy

The Atelier: a safe place for developing a creative relation with the world

Atelijer: sigurno mjesto za razvoj kreativnih odnosa sa svijetom

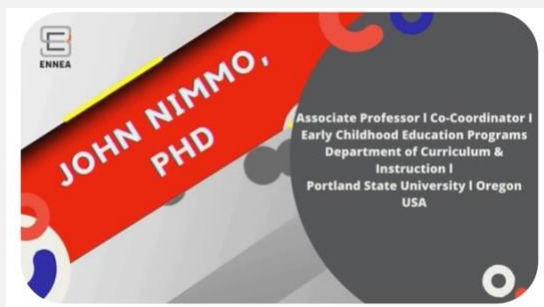

John Nimmo, EdD.

Associate Professor, Early Childhood Education,
Portland State University,
Portland, Oregon, USA

Citizenship Rights and Young Children's Participation in the Public Realm: Reflections on Reggio Inspirations in the Light of Diverse Global Contexts

Građanska prava i participacija djece rane dobi: Refleksije Reggio inspiracije u svjetlu različitih globalnih konteksta

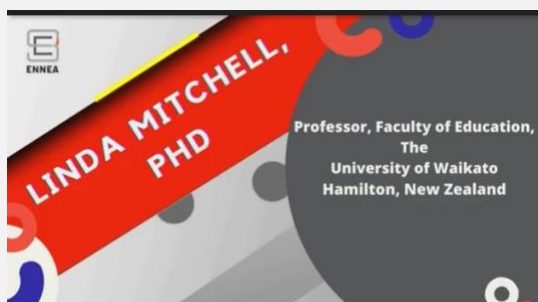

Linda Mitchell, PhD

Professor, Faculty of Education,
The University of Waikato
Hamilton, New Zealand

Te Whāriki u akciji: Putevi izgradnje pripadanja za izbjegličke i imigrantske obitelji kroz rani odgoj i obrazovanje

Te Whāriki in action: Pathways to belonging for refugee and immigrant families through early childhood education

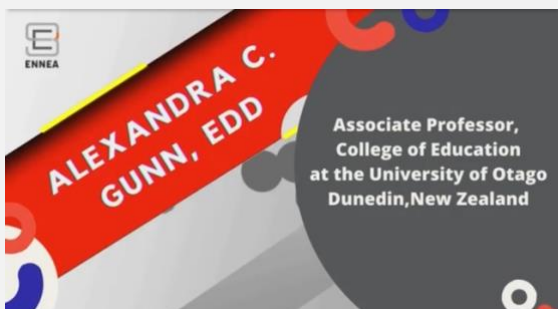

Dr. Alexandra C. Gunn

Associate Professor
University of Otago College of Education
Dunedin, 9054, New Zealand

Three decades weaving: promise, practice, and policy reflections on working with Te Whāriki in Aotearoa New Zealand early childhood education

Tkanje od tri desetljeća: obećanje, praksa i političke refleksije o djelovanju Te Whāriki u novozelandskom ranom odgoju i obrazovanju

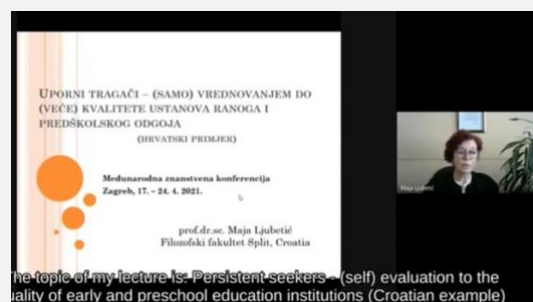

Maja Ljubetić, PhD

Odsjek za pedagogiju,
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Persistent seekers – through (self) evaluation to the quality of early and preschool education institutions (Croatian example)

Uporni tragači – (samo) vrednovanjem do kvalitete ustanova ranoga i predškolskog odgoja (hrvatski primjer)

Dr.sc. Jovana Marojević

Postdoktorandica
Sveučilište Crne Gore

Odnosi moći u interakcijama odrasli-dijete: preispitivanje mogućnosti autentičnog življenja u vrtiću

Power relations in adult-child interactions: A re-examination of the possibilities of authentic living in the kindergarten

Doc. dr. sc. Marija Bartulović i doc. dr. sc. Barbara Kušević

Odsjek za pedagogiju,
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Kultura (ne)talasanja: potencijal kritičke pedagogije u promišljanju o reprodukcijskoj funkciji suradljivih odnosa u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja

(Don't) rock the boat! Potential of critical pedagogy in reflecting on the reproductive function of cooperative-like relationships in early childhood education institutions

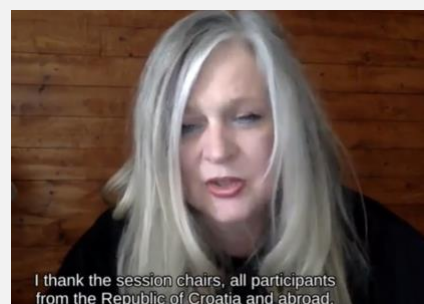

Prof.dr.sc. Edita Slunjski

Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
Ennea - Međunarodna profesionalna interdisciplinarna zajednica učenja stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Razvoj kurikuluma utemeljenog na perspektivi djeteta: hrvatska iskustva

Curriculum development based on the child's perspective: Croatian experiences

Vrijeme za raspravu...

Time to discuss...

**Rad po skupinama u okviru tematskih cjelina –
paralelne sesije:**

**Work in groups within thematic units - parallel
sessions:**

Sesija 1: Prostorno-materijalni kontekst vrtića i aktivnosti djece

Moderatorice: Edita Tošić i Željka Šimunić

Session 1: Spatial-material context of the kindergarten and children's activities

Edita Tošić i Željka Šimunić

1. Ivana Crnić,
DV Rijeka	<i>Uloga odgajatelja u kreiranju kvalitetnog prostorno-materijalnog okruženja u jaslicama</i>
2. Romina Grubišić
DV Dječja igra, Zagreb	<i>Poticajan prostorno-materijalni kontekst kao rezultat kontinuiranog zajedničkog promišljanja odgajatelja i stručnih suradnika</i>
3. Lana Jugović,
DV Dječja igra, Zagreb	<i>Prikaz planiranja i nadogradnje materijalnog konteksta kroz trogodišnji period u ateljeu</i>
4. Jelena Kulišić,
Marija Mihatović,
DV Konavle, Cavtat	<i>Okruženje koje potiče aktivno učenje</i>
5. Željka Šimunić,
DV Katarina Frankopan, Krk	<i>Prostorno-materijalni kontekst vrtića i aktivnosti djece</i>
6. Edita Tošić,
Udruga odgajatelja Maraške	<i>Prostor kao otvoren put istraživačkim aktivnostima djece</i>
7. Anita Kunštek,
Martina Timek,
DV Limač, Zagreb	<i>Prostorno–materijalni kontekst u svrhu osiguravanja primjerene podrške dječjem likovnom izričaju</i>
8. Andriana Marušić	<i>Osobni prostor djece rane i predškolske dobi unutar RPOO-a</i>
9. Klaudija Martić
Nikolina Saili,
Dječji vrtić En ten tini, Zagreb	<i>Stvaranje kontekstualnih uvjeta za kvalitetne aktivnosti djece u jaslicama</i>

Sesija 2: Projekti s djecom kao oblik integriranog kurikulumu

Moderatorice: Borka Batinić Puškarić i Đurđa Grozdanović

Session 2: Projects with children as a form of integrated curriculum

Borka Batinić Puškarić i Đurđa Grozdanović

1.Prof. dr. Jasmina Bećirović-Karabegović,
Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu,
Doc. dr. Dženeta Camović,
Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajev	<i>Projekt "Zdravo odrastanje" u integriranom predškolskom kurikulumu</i>
2.Ana-Marija Borko,
DV Medveščak Zagreb	<i>STEAM na vrtićki način – projekt Baltazar</i>
3.Borka Batinić Puškarić,
Đurđa Grozdanović,
DV Trešnjevka, Zagreb	<i>Kreativnost i likovnost - važna dimenzija odgojno-obrazovnog procesa</i>
4. Sara Pancun, Manuela Peressa,
DV Rin Tin Tin, Pula	<i>Projekti s djecom kao oblik integriranog kurikulumu</i>
5. Mirela Kopacsi Kettos, Tanja Miklavčić, (Ana Mihaljević),
Danijela Bilić
DV Osijek	<i>Iskustveno učenje kao preduvjet cjelovitog razvoja djeteta</i>
6. Karmen Uljanić, DV, Neven Rovinj	<i>„Znanost u vrtiću – Može li biti drugačije?! Kako to istražuju djeca!“</i>

Sesija 3: Razvoj refleksivne prakse u vrtiću

Moderatorice: dr.sc. Ida Somolanji Tokić i Nikolina Nikić

Session 3: Development of reflective practice in the kindergarten

Ida Somolanji Tokić, PhD and Nikolina Nikić

1.Sandra Backović,
Zavod za unapređenje vaspitanja i obrazovanja RS Olgica Stojić	<i>Pokretanje kritičke refleksije tijekom mentorske podrške u procesu</i>
2.Sandra Vlahov, Helena Koraca, Ivana Ivančić, Voglja Hodžaj, Maja Obućina,
DV Olga Ban Pazin	<i>Dječja prezentacija života u prirodi</i>

3. Željka Požgaj, Dijana Guštin,
Margareta Šporčić Škrobonja,
DV Medveščak

Otvorena refleksija - utopija ili stvarnost?

Sesija 4: Osnajivanje partnerstva s roditeljima i zajednicom

Moderatorice: Ivana Visković i Katja Ivančić

Session 4: Strengthening partnerships with parents and the community

Ivana Visković i Katja Ivančić

1. Ivana Barišić Perše,
Mirna Krpan,
Marija Matijević,
DV Medveščak

Suvremeno roditeljstvo i uloga stručnih suradnika- timski rad i nove mogućnosti suradnje

2. Daniela Buršić,
Azra Glavić,
Sandra Mekanović,
DV Mali svijet, Pula

Različiti oblici suradnje vrtića sa zajednicom – primjeri dobre prakse

3. Car Mohač Daniela, Miculinić Sandra,
DV Radost, Crikvenica

Razvoj partnerskih odnosa u ustanovi ranog odgoja – iskustva Dječjeg vrtića Radost Crikvenica

4. Katja Ivančić, Erija Budić,
Ivana Visković,
DV Dobri, Split

Na putu prema partnerstvu s roditeljima u DV Dobri

5. Renata Karaman,
Ivanka Franz,
DV Budućnost, Zagreb

Roditelji i lokalna zajednica – aktivni sudionici projekta „Živjeti s različitostima“

6. Tatjana Kelnerić,
DV Varaždin

Rad na projektu i osnaživanje partnerskih odnosa vrtića, obitelji i šire društvene zajednice

7. Katarina Šeravić Lovrak,
DV Ciciban, Velika Gorica

Suradnja s roditeljima u izazovnim vremenima odrastanja

8. Lana Vrga,
DV Vrbik, Zagreb

Suradnja na daljinu u vrijeme lock down-a: on-line pričanje priče

9. Ivana Džoja
DV Vrtuljak, Zaprešić

Roditelj kao sukreator projekta „Rastimo zajedno”

Sesija 5: Prikazi alternativnih pedagoških ideja i koncepcija

Moderatorice: Irena Brajković i Sanja Mušan

Session 5: Presentations of alternative pedagogical ideas and concepts

Irena Brajković i Sanja Mušan

1. Irena Vajak Rumbak,
Ana Mihaljević,
DV Osijek

*Učenje na otvorenom - do kvalitetnih iskoraka u
kurikulumu*

IKT – novi mediji u odgojno obrazovnoj praksi

2. Margareta Višak, Ana Kerep,
DV Milana Sachsa

3. Đurđica Ivezić, Irena Plicka,
DV Vrbik

*Principi mirotvornog odgoja i normalizacija kroz vježbe
relaksacije/opuštanja u Montessori okruženju*

4. Irena Brajković, Sanja Čagalj
Huber, Sanja Krizman,
DV Mali svijet Pula

*Implementacija načela Šumske pedagogije u radu s
djecom rane i predškolske dobi*

5. Željka Požgaj, Sanja Sharairi,
Biljana Grujić Sokač,
DV Medveščak, Zagreb

*Strateško partnerstvo za inovacije i promjena odgojno-
obrazovne paradigme*

6. Pavica Krolo Henč,
DV Vrbik, Zagreb

Odgojno-obrazovni kurikulum Friedricha Froebela

Sažeci plenarnih predavanja:

Suzanne Axelsson, MA

Lecturer, Department of Child and Youth Studies (BUV)
Stockholm University, Sweden.
Founder of Interaction Imagination, blog and ECE consultancy.
Creator of Original Learning Approach.

Inspiration not Cloning: The Reggio Emilia Approach in your own context. A personal look at how the Reggio Emilia Approach has inspired Suzanne Axelsson (me) as an educator in a Swedish preschool context

Responding to the children in your care, in your own context, with respect and with knowledge of their competence is at the core of the Reggio Emilia Approach. This presentation reflects on the importance of not cloning the approach but to enter a dialogue with it. To deeply reflect how your context honours the child, using examples of how the approach has been translated in a Stockholm context where democracy is one of the first words in the Swedish preschool curriculum.

Roberta Pucci

Atelierista and Art Therapist,
Founder of RobertapucciLab,
Reggio Emilia, Italy

The Atelier: a safe place for developing a creative relation with the world

Atelijer: sigurno mjesto za razvoj kreativnih odnosa sa svijetom

In this presentation I try to explain what an atelier is and how this idea naturally arises from Malaguzzi's theory of The Hundred Languages. After giving a definition of atelier, I describe its goal and main characteristics: multiplicity, uniqueness, connections, universality, empathy, knowledge of materials.

Each one of these topics is widely explained through concrete examples, reserving a special focusing on the grammar of matter and the creative process, which are the specific competence of my profession as atelierista and art therapist.

John Nimmo, EdD.

Associate Professor, Early Childhood Education,
Portland State University,
Portland, Oregon, USA

Citizenship Rights and Young Children's Participation in the Public Realm: Reflections on Reggio Inspirations in the Light of Diverse Global Contexts

Građanska prava i participacija djece rane dobi: Refleksije Reggio inspiracije u svjetlu različitih globalnih konteksta

In this presentation, Dr. Nimmo examines the meaning of children's rights, particularly the right to participate, beginning with the UN Convention on the Rights of the Child, and drawing on the inspirations from Reggio Emilia and other global perspectives. Considering methodologies to listen deeply to children's "voices,"

Dr. Nimmo shares clips from two of his recently co-produced films to see how children can express their ideas and contribute to their communities. The presentation offers a more culturally inclusive definition of children's citizenship in which responsibilities are intertwined with rights and young children are afforded access to the wider community.

Linda Mitchell, PhD

Professor, Faculty of Education,
The University of Waikato
Hamilton, New Zealand

Te Whāriki u akciji: Putevi izgradnje pripadanja za izbjegličke i imigrantske obitelji kroz rani odgoj i obrazovanje

Te Whāriki in action: Pathways to belonging for refugee and immigrant families through early childhood education

This presentation explains the aspirations, principles and strands of *Te Whāriki*, and then focuses on one of the strands – Belonging Mana Whenua. Belonging - Mana Whenua relates

to authority over land, and the sense of identity and belonging traditionally associated with connections to people, past, present and future, to the spiritual world and to the universe. Examples of *Te Whāriki* in action are discussed from a current research project entitled *Pathways to belonging for refugee and immigrant families through early childhood education*, in which early childhood teachers worked with university academics to explore and research pedagogical strategies for supporting belonging of refugee and immigrant children. All the early childhood settings had a permeable curriculum, open to contribution from children, families and community.

Teachers acted as facilitators of participatory democracy through recognising and inviting families and children to contribute their “funds of knowledge” within curriculum. Pedagogical strategies that facilitated participatory democracy and enabled contribution of funds of knowledge discussed in this presentation were:

- *Walking and storying the land*. This enabled children to position themselves within the cultural and natural stories of the early childhood community, know the land, and come to belong. It was also used to explore and compare children’s homelands.
- *Drawing and storytelling*. This provided opportunities for fostering discussion about events, places, and people that were significant to the child, and offered a way to open the teachers’ worlds to the worlds of families.
- *Cultural artefacts and artworks*. These were used intentionally to facilitate cultural discussions and understandings.

All of these daily practices supported learning across the outcomes of *Te Whāriki*, and were particularly relevant to enhancing bicultural belonging in Aotearoa New Zealand and belonging in homelands.

Dr. Alexandra C. Gunn

Associate Professor
University of Otago College of Education
Dunedin, 9054, New Zealand

Three decades weaving: promise, practice, and policy reflections on working with Te Whāriki in Aotearoa New Zealand early childhood education

Tkanje od tri desetljeća: obećanje, praksa i političke refleksije o djelovanju Te Whāriki u novozelandskom ranom odgoju i obrazovanju

This paper addresses the implementation of *Te Whāriki* from my own insider perspectives of teacher, teacher educator, early childhood academic, and policy informer. I explain how the conceptual framing of *Te Whāriki* when interwoven with mutually sustaining narrative assessment and evaluation practices have provided for the pursuit of a long-term shared

vision for children's learning, teacher practices, and partnership with whānau and community despite the enormous changes the field has experienced since the curriculum's introduction. I discuss four tools central to my work in sustaining and growing the vision for early childhood education brought about by *Te Whāriki* and in doing so illustrate how strong curriculum policy design matters in the long term for the pursuit and realisation of system-wide change.

Maja Ljubetić, PhD

Odsjek za pedagogiju,
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Persistent seekers – through (self) evaluation to the quality of early and preschool education institutions (Croatian example)

Uporni tragači – (samo) vrednovanjem do kvalitete ustanova ranoga i predškolskog odgoja (hrvatski primjer)

(Samo)vrednovanje kvalitete dječjih vrtića (i jaslica) proces je koji omogućava ostvarivanje svrhe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a cilj mu je unaprjeđivanje pojedinih segmenata i sustava u cijelosti kao temelja cjelokupne odgojno-obrazovne vertikale u Republici Hrvatskoj. Iako su posljednjih desetljeća napravljeni ogromni iskoraci u smjeru razvoja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kako u području unaprjeđivanja pedagoške prakse tako i u iznimnim postignućima na znanstvenom polju još uvijek ima prostora za unaprjeđivanje obaju područja. Uvođenje i promocija koncepta (samo)vrednovanja kvalitete ustanova, čemu je značajan doprinos dao Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja značajno je doprinijelo razumijevanju potrebe permanentnog (samo)vrednovanja odgojno-obrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj. Ipak, u radu se naglašava potreba ulaganja dodatnih napora posebice, odgojno-obrazovnih politika, usklađivanje kurikuluma obrazovanja odgojitelja sa stvarnim potrebama pedagoške prakse, kontinuitet u provedbi (samo)vrednovanja, transparentnost dobivenih rezultata i uvođenje promjena u odnosu na njih te uvažavanje dječje perspektive odnosno, izrada primjerenih modela (samo)vrednovanje prilagođena djeci rane i predškolske dobi.

Ključne riječi: djeca, kvaliteta, kriteriji, (samo)vrednovanje, sustav

Dr.sc. Jovana Marojević

Postdoktorandica
Sveučilište Crne Gore

Odnosi moći u interakcijama odrasli-dijete: preispitivanje mogućnosti autentičnog življenja u vrtiću

Power relations in adult-child interactions: A re-examination of the possibilities of authentic living in the kindergarten

U izlaganju autorica govori o konceptu autonomije djeteta, koji se, u okviru SD-teorije prepoznaje kao ljudska potreba, manifestirana u autentičnim ponašanjima pojedinca.

Posebna pažnja posvećena je razmatranju mjesta autonomije djeteta (naročito kognitivne) u koncepcijama učenja u ranoj dobi, te kako na isti mogu utjecati osobne epistemologije odgajatelja, koje uvijek pretpostavljaju i određenu dinamiku moći u odnosima odrasli-dijete. Autorica nadalje izlaže empirijske nalaze istraživanja o osobnim epistemologijama crnogorskih odgajatelja, te praksama moći u interakcijama odgajatelj-dijete, problematizirajući, sa tih pozicija, mogućnosti autonomnog tj. autentičnog življenja djece u vrtiću.

Konstatira kako objektivistička ili FIDUROD epistemologija kolidira s pedagogijom koja podržava autonoman i autentičan život djece u vrtiću. Autorica ukazuje na potrebu konceptualiziranja predškolskog odgoja u okvirima ideje o *flourishing*-u (Narvaez, 2014), čime bismo mogli revitalizirati brojne elemente *evolutivne razvojne niše* čovjeka (EDN), i time pozicionirati autentičnost (autonomiju) kao jednu od osnovnih ljudskih potreba visoko na agendama obrazovnih politika.

Doc. dr. sc. Marija Bartulović i Doc. dr. sc. Barbara Kušević

Odsjek za pedagogiju,
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Kultura (ne)talasanja: potencijal kritičke pedagogije u promišljanju o reprodukcijskoj funkciji suradljivih odnosa u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja
(Don't) rock the boat! Potential of critical pedagogy in reflecting on the reproductive function of cooperative-like relationships in early childhood education institutions

Cilj je ovoga izlaganja analizirati izazove reprodukcijске funkcije kulture (ne)talasanja u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, pod kojom podrazumijevamo kvazisuradljive odnose u kojima u prvi plan biva stavljena nerijetko prividna kolektivna harmonija, nepropitivanje djelovanja kolega, izbjegavanje konflikata i ekonomičan vremenski menadžment. U uvodnome dijelu analiziramo potencijal kritičke pedagogije kao okvira za promišljanje o području ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, nakon čega razmatramo

različite operacionalizacije suradljivosti, kolegijalnosti i konflikta u odgojno-obrazovnim ustanovama i dajemo pregled empirijskih istraživanja koja upućuju na potencijale i ograničenja prakticiranja različitih tipova međuljudskih odnosa u njima. U središnjemu dijelu izlaganja promišljamo o kontekstualnim odrednicama *kulture (ne)talasanja* specifičnima za ustanove ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, stavljajući naglasak na sve izraženiji trend profesionalizacije ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja i paralelni proces njegove školifikacije te na dimenziju orodnjenosti samoga sustava. U zaključnome dijelu ocrtavamo tri uporišne točke za promišljanje o naslovnoj temi: polaritet usmjeravanja na kratkoročne ili dugoročne ciljeve kolektivnoga djelovanja, prioritiziranje osobnih ili kolektivnih interesa te razlikovanje funkcionalnih i disfunkcionalnih konflikata u profesionalnim odnosima.

Ključne riječi: kolegijalnost, *status quo*, konflikt, kultura odgojno-obrazovne ustanove

Prof.dr.sc. Edita Slunjski

Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
Ennea - Međunarodna profesionalna interdisciplinarna zajednica učenja
stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Razvoj kurikuluma utemeljenog na perspektivi djeteta: hrvatska iskustva

Curriculum development based on the child's perspective: Croatian experiences

Tradicionalno shvaćeno promatranje djece često se svodi na bilježenje nekih općih podataka povezanih s njihovim razvojnim statusom u odnosu na kronološku dob, a što svoje teorijsko uporište pronalazi u razvojnoj psihologiji i to s ciljem kategoriziranja ili generaliziranja.

Promjena kvalitete odgoja i obrazovanja u velikoj se mjeri događa kao rezultat promjene pogleda na djecu i djetinjstvo, čemu klasično promatranje djece ne može puno doprinijeti. Stoga se takvo promatranje, koje se oslanja na reduktivne strategije u formi klasičnog „testiranja“ djece sve više pokazuje kao nedostatno i neprikladno te ga se postupno napušta u korist onih kojima je cilj bolje razumijevanje djece.

Mehaničko procjenjivanje djece i njihovih postignuća se napušta u korist spoznavanja i pregovaranja o značenjima i intencijama subjekata odgojno-obrazovnog procesa kroz dijalog. U tom smislu, nastoji se vizualizirati način na koji dijete sukonstruira svoja znanja, razumijevanja i socijalnu stvarnost i razumjeti kakvo ona za njega imaju značenje. Jedna od najvećih vrijednosti pedagoške dokumentacije i jest u tome što predstavlja vrijedan alat koji

omogućuje stvaranje smisla tj. značenja. Diskurs stvaranja značenja koincidira s onim što zagovornici Reggio koncepcije nazivaju "Pedagogijom slušanja".

Kretanje od diskursa procjene prema diskursu stvaranja značenja za sobom povlači i diskurs kvalitete te njezine kontekstualne uvjetovanosti. Orijentacija kurikuluma koja u svojoj podlozi ima uvažavanje djeteta, koja promovira njegovu autonomiju u procesu vlastitog odgoja i učenja te potiče razvoj njegovih sposobnosti za (su)upravljanje tim procesom pretpostavlja duboku i kompleksnu promjenu ustrojstva vrtića u smjeru njegove demokratizacije na svim razinama. U tom smislu, ustanovljavanju i uvažavanju **perspektive djeteta** posvećuje se izuzetna pozornost. Perspektiva djeteta nije samopodrazumijevajuća kategorija imanentna odraslima koji su zaposleni u vrtiću nego istraživački izazov za kojega je potrebno uložiti dosta vremena, truda i znanja. No prihvatanje toga izazova vrijedan je, a možda i jedini, put napuštanja adultocentrične prakse.

Ključne riječi: perspektiva djeteta, promatranje djeteta, stvaranje značenja, adultocentrična praksa

Sažeci prikazanih prezentacija u tematskih cjelinama:

Sesija 1: Prostorno-materijalni kontekst vrtića i aktivnosti djece

Session 1: Spatial-material context of the kindergarten and children's activities

Ivana Crnić, odgajatelj

Dječji vrtić Rijeka, Rijeka

Uloga odgajatelja u kreiranju kvalitetnog prostorno-materijalnog okruženja u jaslicama

Dijete se u dobi do oko dvije godine nalazi u senzomotoričkom razvojnem razdoblju. To znači da bi odgajatelj trebao osmisliti prostor jaslica bogat različitim poticajima koji kod djece omogućuju istraživanje putem različitih osjetnih sustava, izazivajući istovremeno interes i fascinaciju. Djeci je u jasličkom razdoblju pokret primarna potreba, stoga je odgajateljeva uloga u tome da osmisli prostor koji tu potrebu ne „guši“ nego je stavlja u smisleni kontekst i podržava. Dakle, dalo bi se zaključiti da je uloga odgojitelja u jaslicama da pruži djeci podršku u svladavanju nagonskih vještina te da proširuje njihove interese, a osmišljavajući i kreirajući kvalitetan prostor upravo to i čini.

Vodeći se time u skupini si postavljamo cilj: u planiranje odgojno-obrazovnog rada implementirati elemente taktilne, vizualne, auditivne, olfaktivne i proprioceptivne stimulacije te zadovoljavati prirodnu potrebu djeteta za kretanjem poticanjem iste. Sobi dnevnog boravka i terasu vrtića (kao prirodan nastavak sobe dnevnog boravka) obogaćujemo senzomotoričkim materijalima i poticajima koji za cilj imaju poticati djecu na pokret te aktivno učenje svim osjetilima i iskustvenim doživljavanjem.

Romina Grubišić, odgajatelj

Dječji vrtić Dječja igra, Zagreb

Smislen i poticajan prostorno-materijalni kontekst (prilagođen djeci pojedine odgojne skupine) kao rezultat kontinuiranog zajedničkog promišljanja odgajatelja i stručnih suradnika

Konstruktivistička teorija učenja govori kako je učenje aktivan proces u kojem dijete konstruira i rekonstruira svoje znanje, samo ili u suradnji s drugim sudionicima tog procesa. Drugim riječima, ono uči iskustveno i kroz praksu te, ako mu to dozvolimo, preuzima dio odgovornosti za svoje učenje, a odgojno-obrazovni proces postaje rezultat interakcije između djeteta, odgajatelja i prostora. Uloga odgajatelja je složena i odgovorna te od njega zahtjeva da kao reflektivni i (pro)aktivni praktičar stvara temelje koji će djetetu od najranije dobi pružati priliku da razvija svoje potencijale. Navedeno se posebno odnosi na osmišljavanje poticajnog okruženja u vrtiću. Još je Jean Piaget smatrao kako je za razvoj djeteta nužno da ono samostalno, slobodno i aktivno istražuje svijet oko sebe jer tako izgrađuje sebe kao osobu (Šimrak, 2011).

Kontinuiranim promišljanjem, djelovanjem i suradničkim učenjem praktičara (odgajatelja) i stručnjaka (pedagoga), kroz akcijska istraživanja, u vrtiću Dječja igra koristimo reflektivnu praksu kao temeljni alat za postizanje kvalitetnog odgojno-obrazovnog procesa. Sastavni dio tog procesa je i materijalno okruženje koje kroz kontinuirana zajednička promišljanja iz godine u godinu dobiva sve veći obrazovni potencijal, čemu je proporcionalna kvaliteta iskustava, razumijevanja i učenja djece. Tijekom godine svaki odgajatelj provodi svoje etnografsko akcijsko istraživanje, vezano za centre aktivnosti u kojima te godine djeluje.

O funkcionalnim i estetskim karakteristikama te pedagoškim potencijalima materijala promišljamo prije početka nove pedagoške godine. Pritom je važno naglasiti da uređenje i pripremu prostora za svaku odgojnu skupinu započinjemo zajedničkim promišljanjem i osvrtnom na prostorno-materijalni kontekst u kojem su djeca boravila prethodne godine. Trudimo se kroz praćenja i istraživanja uočiti interese i potrebe djece kroz godinu, tako da **svaka nova pedagoška godina nije u punom smislu riječi 'novi početak' već dobro pripremljen i smislen nastavak na prethodnu godinu.**

Kod realizacije prostorno-materijalnog konteksta *mlađe jasličke skupine* posebnu pozornost obraćamo na multisenzoričko okruženje. Iako dijete posjeduje intrinzičan poriv za istraživanjem okoline, dodatnim poticanjem na različite aktivnosti koje dovode do integriranja osjetila i adaptivnih reakcija (svrhovitih, prema cilju usmjerenih odgovora na osjetni doživljaj, čije formiranje pomaže mozgu da se razvija i organizira) činimo veliku podršku njegovu razvoju. Kako bismo djetetu pružili višestruke mogućnosti za istraživanje i eksperimentiranje formiramo centre aktivnosti koji su smisleno odvojeni i strukturirani, pozivaju dijete na igru i manipulaciju materijalima koji su im svakodnevno, lako dostupni.

Navedeno se odnosi i na prostor *starije jasličke skupine*. Iskustva koja smo stekli s djecom u njihovoj prvoj godini boravka u vrtiću “nosimo sa sobom” - prepoznavamo u njima potrebe i mogućnosti svakog pojedinog djeteta, ali i skupine u cjelini. Nastavno na prethodnu godinu pažljivo osmišljavamo centre aktivnosti koji potiču njihovu autonomiju i samostalnost, pružaju mogućnost za uključivanje i/ili samostalno iniciranje i organiziranje aktivnosti. Materijali u centrima uvijek su takvi da omogućuju jačanje različitih kompetencija i podržavaju cjelovit razvoj djece u skupini. Ovo, svojevrsno prijelazno razdoblje prema najstarijoj, mješovitoj skupini, baza je na kojoj nastavljamo graditi poticajno okruženje za djecu od četvrte godine do polaska u školu.

Prostor *mješovite skupine* svakako je najizazovniji za oblikovanje. Potrebno je tijekom njegove realizacije promišljati o brojnim faktorima koje sa sobom nose različite dobi

djece. Trudimo se, između ostalog, osigurati materijale otvorenog tipa koje će djeca različite dobi tijekom igre moći prilagoditi svojoj razini razumijevanja, materijale koji odgovaraju pojedinoj dobi, ali i one materijale koji će dijete određene dobi poticati da u igri prijeđe na 'razinu više'. Djecu tako "držimo za ruku" na putu otkrivanja i rješavanja problema, postavljanja hipoteza, samostalnog dokumentiranja i bilježenja uočenog, eksperimentiranja, konstruiranja znanja i razumijevanja (NKRPOO, 2015). Stvaranje prostora mješovite, kao i svake druge skupine, smatramo izazovnim projektom i svake godine mu iznova pristupamo vrlo ozbiljno.

Ključne riječi: dijete, prostor, materijalni kontekst, odgajatelj, vrtić, stručni suradnik

Literatura:

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Narodne novine, br.5/2015.
Balić Šimrak, A. (2010) Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj*, vol. 16-17, no. 62-63, str. 3 - 8.

Lana Jugović, odgajatelj mentor

Dječji vrtić Dječja igra, Zagreb

Prikaz planiranja i nadogradnje materijalnog konteksta i odgojno-obrazovnog procesa te smislenog profesionalnog razvoja kroz trogodišnji period u ateljeu

Okruženje u vrtiću ogleda se u strukturi prostora i socijalnim odnosima. Ono socijalno čine svi ljudski faktori i stručni potencijali, odnosni i komunikacijski, dok fizičko okruženje obuhvaća materijalne i prostorne potencijale dječjeg vrtića (Miljak, 1996; prema Mlinarević, 2004). Malaguzzi (1998; prema Silić, 2007) ističe prostor kao „neku vrstu akvarija koji odražava ideje, vrijednosti, sposobnosti i kulturu onih koji u njemu žive“. Po njemu, svako dijete ima „*sto jezika*“ za iskazivanje svojih stvaralačkih potencijala, a na odraslima je da te potencijale prepoznaju i kreiraju poticajno okruženje u kojem će se ti potencijali dalje razvijati (Valjan Vukić, 2012).

Djeca svoja znanja i iskustva stječu, izgrađuju i razvijaju u stalnoj interakciji s okolinom. Organiziranje prostorno-materijalnog okruženja vrtića uključuje osiguranje bogatstva i promišljenosti izbora materijala koji djecu potiču na otkrivanje i rješavanje problema, te omogućavaju postavljanje hipoteza, istraživanje, eksperimentiranje i konstruiranje znanja i razumijevanja (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015.).

Jedna od odgovornosti koju odgajatelj nosi jest osiguravanje kvalitetnog cjelovitog konteksta za raznovrsne aktivnosti i oblike učenja djece. Kvalitetno osmišljen prostorno-materijalni kontekst nudit će pregršt igrovanih, istraživačkih i stvaralačkih aktivnosti, pozivat će na djelovanje i razmjenu.

Prema Slunjski (2008), djeca uče aktivnim istraživanjem i suradnjom s drugima te kod organizacije vrtićkog okruženja treba poći od toga da se djetetu omogućiti učenje na takav, za

njega prirodan način. Tijek samih aktivnosti u poticajnom okruženju nije moguće unaprijed precizno planirati, on ovisi o dječjem interesu i može se razvijati u različitim smjerovima.

Ovim izlaganjem prikazat ću prostorno-materijalni kontekst kroz trogodišnji presjek aktivnosti djece u ateljeu. Atelje je naziv koji mnogi vezuju uz korijene *Reggio* koncepcije, u kojoj i sama nalazim inspiraciju te naziv atelje koristim primarno iz razloga jer se ne radi samo o centru likovnih aktivnosti već o mnogo širem, otvorenijem konceptu. Pri osmišljavanju i planiranju okruženja vodim se spoznajama i iskustvom od godinu ranije, pritom uvažavajući dob i razvojne mogućnosti, potrebe i interese djece te ideju razrađujem tematski. Prostor nastojim činiti koloristički privlačnim, organizacijski fleksibilnim i materijalno funkcionalnim. Video-esejem prikazat ću kako je nastajao atelje, promijene koje su se događale te neke od aktivnosti djece koje su se odvijale u tom trogodišnjem periodu, a sve s ciljem nadogradnje odgojno obrazovnog procesa te smislenog razvoja i rasta u profesionalnom smislu.

Ključne riječi: prostorno-materijalni kontekst, odgajatelj, dijete, profesionalni razvoj, atelje, *Reggio* koncepcija

Literatura:

Mlinarević, V. (2004) Vrtičko okruženje usmjereno na dijete. *Život i škola*, br.11 (1/2004), str. 112-119.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Narodne novine, br.5/2015.

Silić, A. (2004) *Stvaranje poticajnog okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku*. Zagreb: Mali profesor.

Slunjski, E. (2008) *Dječji vrtić, zajednica koja uči - mjesto suradnje, dijaloga i zajedničkog učenja*. Zagreb: SM Naklada.

Valjan Vukić, V. (2012) Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra ladertina*, 7 (7), str. 123-132.

Jelena Kulišić odgojitelj savjetnik
Marija Mihatović odgojitelj mentor
Dječji vrtić Konavle, Cavtat

Okruženje koje potiče aktivno učenje

U dječjem vrtiću Konavle pošli smo od stava da je svaka odgojno- obrazovna ustanova jedinstvena u kreiranju prostorno-materijalnog konteksta. Soba dnevnog boravka u našoj skupini služi kao razvojno primjereno okruženje za učenje koje potiče dječju inicijativu za istraživanjem, ispitivanjem, promatranjem i eksperimentiranjem. Takvo okruženje potiče i omogućuje slobodno izražavanje različitim kreativnim načinima. Djeca sama biraju centre aktivnosti i materijale, kreirajući na taj način vlastite aktivnosti. Odgojitelj priprema i kreira okruženje koje osigurava da se djeca osjećaju ugodno i da imaju osjećaj pripadanja, tj. da ih drugi prepoznaju kao člana zajednice. Pokazivanjem poštovanja, zanimajući se za njihove osjećaje, ideje, interese i potrebe, odgojitelj osigurava tjelesni, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj djece. Djeca upravo uče kroz praksu čineći i sudjelujući u aktivnostima. U našoj praksi važno nam je razviti povjerenje i suradničke odnose unutar ustanove, s roditeljima i sa širom socijalnom okolinom. Primjerima iz prakse prikazat će se prostorno-materijalno okruženje; aktivnosti djece; suradnju s užom i širom socijalnom okolinom; te naš kontinuirani profesionalni i osobni razvoj kao važan razlog za mijenjanje i poboljšanje kvalitete vlastitog odgojno- obrazovnog rada.

Ključne riječi: učenje, vrtić, djeca, okruženje, suradnja.

Željka Šimunić, mag.praesc.educ
DV Katarina Frankopan, Punat

Prostorno-materijalni kontekst vrtića i aktivnosti djece

Bogato i poticajno prostorno-materijalno okruženje mnogi suvremeni autori smatraju nezaobilaznim preduvjetom kvalitetnog učenja i cjelovitog razvoja djeteta. Prema konstruktivističkoj paradigmi, djeca svoja znanja i iskustva stječu, izgrađuju i razvijaju u stalnoj interakciji s okolinom, a ne izravnim poučavanjem. Da bi to bilo moguće, treba na odgovarajući način organizirati prostor po mjeri djeteta.

Prostor treba biti strukturiran na način da su centri aktivnosti jasno prepoznatljivi te fizički ili smisleno međusobno odvojeni. Treba biti bogat materijalima koji pozivaju dijete na igru i manipulaciju njima, pri čemu treba voditi računa o njihovoj kvaliteti (smislenost s obzirom na njihovu edukativnu i razvojnu funkciju) i lakoj dostupnosti djetetu. Prostor također treba biti estetski osmišljen, može biti ukrašen dječjim radovima i fotografijama, kako bi dijete moglo promatrati sebe u različitim situacijama; čist i uredan (u smislu odsutnosti starih, potrganih poticaja koji su izgubili svrhu).

Centri aktivnosti trebaju biti takvi da potiču dječju autonomiju, odnosno sposobnost djeteta da se uključi ili samostalno inicira aktivnost i da se u njoj zadrži bez stalnog prisustva odgajatelja, zatim međusobnu suradnju i kvalitetnu interakciju u malim skupinama, kao i omogućavati slobodno kretanje djece i izmjenu aktivnosti. Okruženje treba biti multisenzorično (poticati djecu na istraživanje angažiranjem različitih osjetnih sustava) i treba omogućavati: istraživanje logičkih, matematičkih i fizikalnih fenomena (svjetlosti i sjene, magnetizma, različitih svojstava materijala poput topivosti, plovnosti, rastresitosti, vlažnosti, težine, količine, klasifikacije po nekom kriteriju...); istraživanje različitih mogućnosti organizacije prostora i rješavanje fizikalnih problema (materijali poput plastičnih boca, kutija, drvenih štapića poslužiti će za proučavanje statike, konstrukciju, izradu labirinta, kosina i sl.); istraživanje zvukova, tonova, melodije i glazbe (glazbeni instrumenti, izrađeni instrumenti, šuškalice, uređaji za reprodukciju glazbe, zvukovi iz prirode...); istraživanje prirode i prirodnih fenomena (sama priroda odnosno vanjsko okruženje, ali i osmišljeni poticaji i materijali za učenje, knjige, plakati...); istraživanje govorno-komunikacijskog okruženja (govorom, slušanjem, pričanjem priča, igrama riječima, igrama slovima, poticajima za usvajanje komunikacije na stranom jeziku...); likovno i drugo kreativno izražavanje (različitim likovnim tehnikama materijalima pogodnim za kreiranje kompozicija, poput kamenčića, gumbića, štapića, suhih latica i sl.).

Prema Malaguzziju, svako dijete ima 'sto jezika' za iskazivanje svojih stvaralačkih potencijala, a na odraslima je da te potencijale prepoznaju i kreiraju poticajno okruženje u kojem će se oni dalje razvijati. Od iznimne važnosti je uloga odgajatelja da promatra, upoznaje i pokuša što bolje razumjeti dijete, njegov način mišljenja i doživljavanja svijeta oko sebe, kako bi mogao u skladu s potrebama tog istog djeteta, odnosno svakog djeteta, mijenjati i prilagođavati okruženje. Osim prema djeci važan je i partnerski pristup odgajatelja prema roditeljima kako bi zajednički došli do kvalitetne odgojno obrazovne prakse na dobrobit djeteta. Djeca u kvalitetno odgojno-obrazovnom okruženju mogu (samo)organizirati aktivnosti. Odabirom različitih materijala možemo utjecati na kvalitetu djetetovih znanja i motivaciju za istraživanje.

Organizacija odgojno-obrazovnog procesa koja je utemeljena na poštovanju prava i individualnih sloboda djeteta pogoduje razvoju nužnih kvaliteta za djetetov slobodan, aktivan kreativan i odgovoran život u sadašnjosti i budućnosti.

Edita Tošić, Udruga Maraške

Motivacija odgajatelja u stvaranju poticajnog okruženja

Pokretač svakog procesa promjena i otkrivanja značenja pojava i svojstava stvari je motivacija. Prisutna kod djece i odraslih, prepoznatljiva je u kulturi svake ustanove za rani i predškolski odgoj. Promišljene akcije i projekcije odgajatelja predškolske djece i suradnika, odrazit će se na učinkovitost promjena u okruženju povoljnom za istraživanja i učenje djece. Pod utjecajem snažne motivacije, odgajatelji predškolske djece, sposobni su razviti određene vještine koje im pomažu da osmisle okruženje i u njega unesu materijale koji će pobuđivati istraživačke aktivnosti djece.

Stvaranje poticajnog okruženja složen je proces isprepleten sukobima mišljenja i može se promatrati kroz motiviranost odgajatelja da prostor u kojem poduzima određene akcije i intervencije, mijenja prema potrebama djece. Unutarnja motivacija odgajatelja da u svoju praksu unosi promjene, promišlja učinkovitost procesa kojeg je sudionik, umanjuje njegovu dominaciju, čime raste, gotovo automatizmom, autonomnost djece. Intrinzično motiviran odgajatelj stvara poticajno okruženje na način da planira i poduzima akcije koje će doprinijeti istraživačkim aktivnostima djece trudeći se stvarati situacije za učenje poticajima za koje smatra da će pobuditi znatiželju djece i njihovu aktivnost.

Ekstrinzična motivacija ne mora biti nužno lošija od intrinzične motivacije u stvaranju poticajnog okruženja, no intrinzična motivacija mora postojati kako bi se razvila i ekstrinzična motivacija. Možemo se zapitati kakve su razlike u motiviranosti odgajatelja da stvaraju poticajno okruženje, tj. kakve ciljeve žele postići kada prostor u kojem su djeca, pretvaraju u poticajno okruženje.

Moguće je da ekstrinzično motiviran odgajatelj očekuje nagradu, pohvalu, publicitet za svoj rad te nastoji sudjelovati na različitim smotrama i skupovima jednom godišnje organiziranim u određenom dijelu neke županije i tada te dvije motivacije dolaze u sukob. Intrinzično motivirani odgajatelji uglavnom su kreativni pojedinci, „izvanokvirni“ osobenjaci koji često, u svom ukalupljenom profesionalnom okruženju, ne mogu pronaći „srodnu dušu“, ali ako prepoznaju drugog takvog odgajatelja, svoj odnos pretvaraju u suradnju, potpuno lišenu natjecanja.

Prostori koje oni oblikuju, razlikuju se od uobičajenih zato što su nesputani u originalnim rješenjima koje pronalaze kako bi osigurali kutke u kojima djeca istražuju, konstruiraju, slikaju, eksperimentiraju, glume i sl. Kad je ekstrinzična motivacija pozitivna? Onda kada odgajatelj dobije mogućnost da u njegov rad imaju uvid teoretičari čiji je rad stvarala praksa. Hijerarhijske podjele, nepovjerenje i strah, udaljavaju odgajatelja od stvarne podrške. Ipak, promjene koje promiču pojedinci, moguće su na način da supervizija, neposredan uvid u rad odgajatelja, zaživi u vrtićima u Republici Hrvatskoj. Uspoređujući intrinzičnu s ekstrinzičnom motivacijom, prednost ipak ima ona intrinzična jer je dugotrajnija i razvojna a može se promatrati s više aspekata: funkcionalnosti i estetike.

Funkcionalnost dobro osmišljenog prostora vidljiva je u angažiranosti djece u svojim aktivnostima, dostupnosti materijala i dokumentaciji. „Estetsko uređenje prostora“ krije veliku zamku odgojno obrazovnog procesa jer svjedoči o prikrivanju stvarnog udjela odgajatelja i stručnih suradnika u stvaranju poticajnog okruženja onda kada nije potaknuto intrinzičnom motivacijom. Prostor u kojem djeca stvaraju morao bi biti stvarno mjesto u kojem djeca uče, a ne samo lijepo uređena soba s eksponatima koje nije poželjno dirati.

Anita Kunštek, odgajatelj
Martina Timek, odgajatelj
Dječji vrtić Limač

Prostorno – materijalni kontekst u svrhu osiguravanja primjerene podrške dječjem likovnom izričaju

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, prostorno-materijalno okruženje vrtića esencijalni je poticaj za učenje djece, a obzirom da su djeca aktivni istraživači, te također uče surađujući s drugom djecom i odraslima. Prilikom organizacije prostorno materijalnog okruženja vrtića potrebno je osigurati bogat i promišljen izbor materijala koji će djeci omogućiti istraživanje, eksperimentiranje, konstruiranje znanja i razumijevanje (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014.)

Osnovna potreba djeteta u razvoju njegovog likovnog izričaja jest da neprestano mijenja sadržaj rada, što proizlazi iz djetetove želje za aktivnom spoznajom i izražavanjem doživljenog. Dijete se likovno izražava kako bi prikazalo ono što ga zanima i uzbuđuje. Isto tako oduševljava ga materijal s kojim radi, ali i sam proces rada te neposredna percepcija i pokreti (Grgurić i Jakubin, 1996.) U našoj predškolskoj ustanovi dječji likovni izričaj nastojimo

poticati raznovrsnim materijalima koji pozivaju djecu na samostalno istraživanje i izražavanje. Ponuđeni materijali dostupni su djeci u svakom trenutku te ona samostalno odlučuju o njihovom korištenju. Samostalnost djeteta u korištenju materijala proizlazi iz autonomije koju odgajatelj potiče među djecom u skupini. Stoga se dijete izražava upravo u onom trenutku kad je to za njega važno. Djeca aktivno traže i primaju informacije iz svoje okoline putem osjetila. Zato ih je potrebno kontinuirano izlagati različitim osjetilnim iskustvima.

U našoj ustanovi važno je da potaknemo dijete na istraživanje materijala, na učenje istraživanjem, te na korištenje svoje mašte i radoznalosti. Sam proces učenja važniji nam je od konačnog rezultata.

Andriana Marušić, odgajatelj

Osobni prostor djece rane i predškolske dobi unutar RPOO-a

Iako je prostorno-materijalni kontekst ustanova RPOOa često predmet istraživanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, osobni prostor djece spominje se tek rijetko i sporadično. Ipak, pojedine studije o kvaliteti institucionalnog RPOOa upravo reguliranje osobnog prostora djeteta tumače kao jedno od prediktora dobrobiti djece (Fattore, Mason i Watson, 2009).

Relevantna istraživanja ukazuju da svako živo biće ima svoj osobni prostor kao zonu sigurnosti koja čuva njegov integritet. To je prostor nevidljivih granica odijeljenosti od drugih i drugačijih koje pojedinac još ne poznaje i nije s njima izgradio sigurnu privrženost, ili pak sami iskaz potrebe za osamom. Granice osobnog prostora pojedinci determiniraju manipulirajući fizičkom okolinom kako bi se postavili u odnos prema drugima. Osobni prostor, u pravilu, ima zaštitnu (kao prostor koji štiti i ublažava moguću fizičku i socio-emocionalnu ugrozu) i komunikacijsku funkciju (kao prostor osjetilnih interakcija) Sindik (2008), pa tako veličina osobnog prostora ovisi o osobnosti pojedinca, socijalne situacije i fizičkih uvjeta. Narušavanje nevidljivih granica osobnog prostora pojedinca može rezultirati neugodom i povlačenjem, utječući na ostvarivanje dječje dobrobiti unutar predškolske ustanove. Iako se većina autora priklanja stavu da je osobni prostor pojedinca ishod socijalnog učenja, nije svejedno u kojim uvjetima se to socijalno učenje odvija.

Iako dijete rane i predškolske dobi treba (fizičku) sigurnost i potporu to ne opravdava neovlašteni ulaz drugih, primarno odraslih u osobni prostor djeteta. Opravdano je zato

istražiti prepoznaje li se pravo na osobni prostor djeteta kao jedan od ciljeva Agende 2030 kojim se „nastoji pružiti djeci i mladima njegujuće okruženje za potpuno ostvarivanje njihovih prava i mogućnosti“ (čl.25) i „izgraditi i nadograditi obrazovne ustanove koje su osjetljive na dječje potrebe, poteškoće, rodno osjetljivo i sigurno, nenasilno, inkluzivno i učinkovito okruženje učenja za svu djecu“ (4.a) (UNESCO, 2016). Istodobno, mogu li odgajatelji zanemariti prostorno-arhitektonska ograničenja, te pronaći i zadržati načine i mogućnosti izgrađivanja odnosa povjerenja, sigurnosti i privrženosti kako bi ostvarili očekivanu dobrobit djece.

Autorica Lynch (2017) istražuje čimbenike oblikovanja, održavanja i redefiniranja osobnog prostora djece u dječjem vrtiću. Zalaže se za osiguravanje osobnog prostora djeteta kroz oblikovanje prostorno-materijalnih uvjeta u dječjem vrtiću. Naglašava da osiguravanje osobnog prostora djece omogućava razvoj autonomije i potiče samorefleksiju djece.

U potencijalno stresnim situacijama, ako se dijete osjeća nesigurno, raste potreba za fizičkom distanciranošću što može rezultirati bježanjem u privatni prostor. Mogućnost osamostaljivanja može doprinijeti osjećaju sigurnosti, ali nije dugoročno rješenje. Kvaliteta se prepoznaje kroz uravnoteženi odnos dječje autonomije reguliranja osobnog prostora, obveze odgajatelja pri poštivanju dječje autonomije i osiguravanju „privatnog mjesta“ (Corson i Colwell, 2013; Sandseter i Seland, 2016).

Kultura zajednice u kojoj dijete odrasta umnogome može potaknuti socijalno učenje djeteta i, kroz razvoj socijalnih kompetencija, omogućiti samoregulaciju osobnog prostora djece. Istodobno se zagovara osmišljavanje zajedničkog prostorno-materijalnog okruženja koje djetetu omogućava slobodno kretanje djece te potiče susrete, komunikaciju i interakcije djece. Čak i ako prostor govori o kolektivu unutar zajedničkog prostorno-materijalnog okruženja, može se prilagoditi u skladu sa stvarnim potrebama i željama pojedinca (Hemingway i Armstrong, 2012). Prostor i materijalni uvjeti kao važan dio poticajnog okruženja u kojem se odvija odgojno-obrazovni rad Vukić (2012), utječe na one koji u njemu borave, te bi istovjetno i oni trebali moći ostvariti svoj utjecaj na njega.

Odgajatelji i djeca se međusobno potiču na istraživanje "svijeta" koji ih okružuje, s ciljem da dijete postane socijalno i emocionalno dobro "prilagođena" osoba, koja je u mogućnosti uspostaviti zadovoljavajuće odnose s okruženjem (Vukić, 2012). Pravo djeteta na realizaciju osobnog prostora svakako treba ubrojiti u poticaje prostorno-materijalnog okruženja jer višestruko utječu na ishode aktualne i dugoročne dobrobiti djeteta. Okruženje šaljući djetetu poruku o željenom i prihvatljivom ponašanju, kako koristiti prostor i kako stupiti u interakciju s drugima, istodobno mora pružati i mogućnost stvaranja i zadržavanja prava na osobni prostor, neophodan za izgradnju cjelovite i zdrave ličnosti na putu izgradnje vlastitog identiteta.

Ključne riječi: autonomija djece, dobrobit, socijalno učenje, pravo na osobni prostor, ciljevi održivog razvoja, prostorno-arhitektonska ograničenja predškolske ustanove, poticaji prostorno-materijalnog okruženja, identitet

Klaudija Martić, odgajatelj mentor

Nikolina Saili, odgajatelj

Dječji vrtić En ten tini, Zagreb

Stvaranje kontekstualnih uvjeta za kvalitetne aktivnosti djece u jaslicama

Djeca od najranije dobi prirodno uče putem izravnog iskustva, u interakciji s okolinom i osobama koje ga okružuju, zbog čega je primarna zadaća odgojitelja promišljanje i stvaranje prirodnih situacija učenja temeljenih na prethodnom promatranju i analizi aktivnosti. Kvaliteta aktivnosti stoga nije uvjetovana isključivo bogatom ponudom raznolikih materijala, već i ostalim čimbenicima koji utječu na smjer razvoja aktivnosti kao što su socijalni i vremenski kontekst odvijanja aktivnosti.

S ciljem boljeg razumijevanja djece i njihovih aktivnosti svoj rad s djecom jasličkog uzrasta temeljile smo na sustavnom praćenju te samorefleksiji i refleksiji različitih situacija učenja, čime smo osvijestile što je to što je kvalitetno u aktivnostima djece i kakvu podršku djeci trebamo pružiti.

U ovom radu se kao temeljne pretpostavke za kvalitetne aktivnosti smatraju svrhovitost i funkcionalnost materijala, njihova dostupnost i raznolikost, mogućnost djeteta da samostalno koristi materijali, ali i prema svojem izboru u suradnji s drugom djecom. Osim toga, ključna je uloga odgojitelja u omogućavanju različitih doživljaja i iskustva koji izazivaju fascinaciju i potiču na aktivnost, bilo istraživanja bilo izražavanja te njegova podrška u upoznavanju, usvajanju i usavršavanju tehnika, kao i omogućavanje dovoljno vremena za istraživanje njihovih svojstava i mogućnosti.

Ključne riječi: dijete, situacije učenja, kvaliteta aktivnosti, jaslice

Sesija 2: Projekti s djecom kao oblik integriranog kurikulum

Session 2: Projects with children as a form of integrated curriculum

Prof. dr. Jasmina Bećirović-Karabegović

Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu

Doc. dr. Dženeta Camović

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Projekat “Zdravo odrastanje” u integriranom predškolskom kurikulumu

Kao i u svakoj razvojnoj fazi, u predškolskom periodu djeca pokazuju znatiželju i imaju različita pitanja o svom tijelu i odnosu prema drugima, što iziskuje primjereno pedagoško djelovanje odgajatelja. To je ujedno i period u kojem djeca vrlo brzo uče o odnosu prema sebi i vlastitom tijelu, ali i prema drugima, uče o prijateljstvu i emocijama, različitostima i poštivanju drugog i drugačijeg. Stoga je holistički pristup navedenim temama neophodan u cilju podržavanja zdravog odrastanja predškolske djece. Zbog toga je izuzetno značajno unaprijediti kompetencije odgajatelja i senzibilizirati ih na pravovremeno i primjereno djelovanje u komunikaciji s djecom.

S tim ciljem Asocijacija XY, uz podršku Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, realizirala je projekat pod nazivom “Zdravo odrastanje u predškolskim ustanovama”. Svrha projekta bila je da se unaprijedi i kreativno osmisli implementacija sadržaja koji doprinose razvoju dječijih emocionalnih i socijalnih vještina u integriranom predškolskom kurikulumu. Temeljem analize recentne literature sadržaji su osmišljeni u šest tematskih cjelina: *Moje tijelo; Emocije; Odnosi s drugima i prihvatanje različitosti; Spolnost i reproduktivno zdravlje; Prava i sigurnost djece; Vrijednosti, rodne i društvene norme*. Svi sadržaji osnažuju djecu za zdrav i konstruktivan odnos prema sebi i drugima, počevši od razvijanja svijesti djece o prihvatanju svog tijela, zaštite integriteta i privatnosti do prihvatanja i poštivanja drugog i drugačijeg. Posebno do izražaja dolaze sadržaji koji se vežu uz spolnost, rodne stereotipe i prevenciju seksualnog zlostavljanja djece.

S obzirom na to da djeca predškolske dobi nisu svjesna opasnosti kojima mogu biti izložena kao ni njihovih posljedica, ovim projektom iniciraju se teme o sigurnosti, samozaštiti, pravima i odgovornostima, a da se pri tome djeca ne učine anksioznim (npr. postoje ljudi koji nisu dobri i koji mogu povrijediti, postoje i nepoznate osobe kojima možemo vjerovati). S tim u vezi, u priručniku se daju prijedlozi kreativno osmišljenih aktivnosti koje mogu biti integrirane u predškolskom kurikulumu: Sigurnosna mreža – pravilo petice, Sigurnosni semafor – koji je dodir prihvatljivi, a koji nije, Moje tijelo je moje tijelo – mogu reći ‘ne’, Pravilo u tri koraka: Reci ne – otiđi – razgovaraj s nekim kome vjeruješ (Slika 1), Pravilo kupaćeg kostima.

Slika 1: Pravilo u tri koraka

Projekat je započeo anketnim istraživanjem s odgajateljima u cilju propitivanja potreba za stručnom podrškom u ovoj oblasti. Temeljem dobivenih rezultata i preporuka planirao se nastavak projektnih aktivnosti, koji je podrazumijevao kreiranje praktičnog priručnika i dvodnevnog seminara za odgajatelje, brošure za roditelje, kao i osmišljavanje *Vrtičke kutije* (Slika 3) s raznovrsnim didaktičkim materijalima. Vrijedan dio *Vrtičke kutije* su lutke Hana i Dado (Slika 2), koje će u ulozi vršnjaka pomagača djecu voditi kroz uzbudljivo putovanje zvano *Zdravo odrastanje*.

Slika 2: Hana i Dado

Slika 3: Vrtička kutija

Ana-Marija Borko, odgojitelj savjetnik
Dječji vrtić Medveščak

STEAM na vrtički način – projekt Baltazar

Ako si postavimo pitanje: Tko su djeca današnjice? - odmah nam je jasno da su za razliku od nas oni rođeni u digitalnom okruženju. Stoga je STEM područje njima blisko, s njime se kontinuirano susreću, a njihovo promišljanje i jest u skladu sa STEM-om. Kao mali

znanstvenici istražuju svijet koji ih okružuje, stvaraju i propituju svoje teorije, barataju digitalnom tehnologijom; odnosno žive STEM. Odgojitelji u radu s djecom rane i predškolske dobi svjesni su izrečenog, ali i važnosti očuvanja kreativnosti, izražavanja, likovnosti, drame, glazbe i sl. odnosno žele očuvati kako i Reggio pristup kaže „sto jezika djeteta“. Zato je važno uz STEM dodati i slovo A (kao art, kao umjetničko izražavanje općenito) i pretvoriti ga u STEAM na vrtićki način primjeren prirodi djeteta.

Izazov odgojitelju u radu s djecom stoga nisu sada samo razvojne karakteristike dobi i centri aktivnosti već kontekst i kultura življenja djeteta i odraslih u vrtiću. Kada uz sve to dodamo Erasmus+ KA201 projekt „Čitaj, slovkaj, pleši, glumi“ izazovi su stavljeni i pred odgojitelja u kreiranju integriranog kurikuluma skupine. Upravo tako nastao je i stvarao se Projekt Baltazar.

Dvije godine odgojitelj vođen prirođenom znatiželjom djeteta i zahtjevima vrtićkog projekta tražio je unutar sebe novu/staru kreativnost i kritičko promišljanje u kreiranju prostorno-materijalnog i pedagoškog konteksta. Dijete, odgojitelj i roditelj zajedno su pridonosili razvoju projekta gdje je slikovnica bila samo početni medij, a dječje teorije o izumima, kodiranju, stabilitetu, građenju, nastanku filma (stop motion animacija), sasvim novoj Baltazar e-slikovnici, bojama, pokretu i plesu bio izvor pronalaženju različitih strategija i metoda rada, aktivator zajedničkog učenja, ponosa i radosti novim mogućnostima koje pruža rad na projektu.

Ključne riječi: Erasmus+ projekt, kritičko i kreativno mišljenje, projektna metoda u radu s djecom, STEAM i sto jezika djece

Borka Batinić Puškarić, odgojiteljica savjetnica

Đurđa Grozdanović, pedagoginja savjetnica

DV „Trešnjevka“, Zagreb, Badalićeva 24

Kreativnost i likovnost- važna dimenzija odgojno-obrazovnog procesa

Odgoj i obrazovanje putem umjetnosti važna je sastavnica kurikuluma i kulture DV Trešnjevka. Briga o svim područjima razvoja djeteta važna je za njegov skladan i cjelovit razvoj, a umjetnički odgoj i umjetnost razumijemo kao bazu i neiscrpan izvor iz kojeg svi mi, i djeca i odrasli, crpimo inspiraciju i energiju za razvoj osobnosti i identiteta. Umjetnički odgoj usko je povezan s kreativnošću, koja je istaknuta kao jedna od vrijednosti NKRPOO i kao takva, predstavlja polazište za promišljanje odgojno-obrazovnog procesa. *„Ta odgojna vrijednost oslanja se na prihvatanje prirodne kreativnosti djeteta koju tijekom odgojno-obrazovnog procesa treba njegovati, poticati i razvijati različitim oblicima izražavanja i stvaranja“ NKRPOO (2015.).*

Razvoj stručnih kompetencija u području likovnosti odvijao se putem dugogodišnjeg djelovanja vrtića kao Vježbaonice UF za metodiku likovne kulture te recentno prerastanje u Stručno razvojni centar za edukaciju sustručnjaka pod nazivom „Poticanje cjelovitog razvoja djece putem likovnosti“. Suradnja s vanjskim stručnjacima s fakulteta, rad sa studentima, uključivanje u projekte na međunarodnim obrazovnim platformama, podržavalo je razvijanje kulture ustanove koju čine kontinuirana želje za učenjem, istraživanjem, razvojem, povezivanjem i dijeljenjem znanja i iskustava, a sve u svrhu otkrivanja novih razina razumijevanja djeteta i procesa njegova razvoja i učenja te razvijanja novih i kreativnijih pristupa u odgojno-obrazovnom radu.

U izlaganju ćemo video prikazom pod nazivom „Kako su umjetnici ušli u naš vrtić“ (11 min) predstaviti rad odgojiteljice i djece u području likovnosti. Upoznavanje rada različitih umjetnika i njihova umjetničkog opusa ponuđen je djeci kao poticaj na istraživanje i promišljanje te inspiraciju za pronalaženje osobnih i autentičnih oblika samoekspresije i komunikacije sa svijetom koji ih okružuje. Umjetnici i njihov rad nisu ponuđeni djeci na reprodukciju i kopiranje, već kao primjer umjetničke imaginacije i autentične ekspresije koja može potaknuti i isprovocirati dječju percepciju, doživljaj, čuđenje i emociju te biti ohrabrenje za originalnost i stvaralaštvo. Ovako osmišljen odgojno-obrazovni proces postaje autentično iskustvo zajedničkog istraživanja i učenja djeteta i odgojitelja.

Sara Pancun i Manuela Peressa

Dječji vrtić RIN TIN TIN, Pula – Pola

Područni vrtić „Giardini“

ČAROBNI MIROOV SVIJET – IL MAGICO MONDO DI MIRO`

Igrati se s umjetnošću? Hoće li razumijeti?

Tako maleni, hoće li shvatiti što je umjetnost?

Razumijevanje Umjetnosti je zabrinutost(nepotrebna) odraslih.

Shvaćanje kako se Ona stvara je autentičan interes djece“

(cit.Bruno Munari, umjetnik i dizajner)

Djeci su podarene nevjerovatne mogućnosti i potencijali učenja koji se isprepliću sa kulturološkim i društvenim kontekstom.

Svako je dijete posebno i svako dijete u svojoj individualnosti, u svojstvu i interakciji sa skupinom gradi iskustva kojima je sposobno dati smisao. Odgojno obrazovni kontekst i „akcija“ daje i nudi formu: kroz materijale, poticaje, prostor, odnose i interakciju s drugima. Pomno planirani i istraženi poticaji, metodički pristup te praćenje, motivacija djece te dokumentiranje procesa istraživanja daju odgajateljima mogućnost dodatnog motiviranja djece te zajedničko istraživanje. Primjena programa ili planova bez istraživanja i praćenja potreba i interesa djece je te nedovoljna i neadekvatna te ne zadovoljava potrebe djece i „guši“ stvaralaštvo i istraživanje.

Sinergija između odgojitelja i djece, zajednički rad na potrazi, načinima, metodama istraživanja i stvaranja nadilazi uloge i stvara partnerski odnos između djeteta – odgojitelja – manje skupine djece i odgojitelja te cijele skupine i odgojitelja te društvene cjeline (obitelj – vrtić – društvo) .

Velik interes djece prema Mirou i njegovoj umjetnosti pobuđen je ponudom njegovih djela vrlo bliskih djeci. Obzirom na bliskost umjetničkog izražavanja umjetnika koji su djeca su ga doživjela kao „jednostavnog“. Miro` koristi stvaralačku ekspresiju čitljivu djeci. Njegova komunikacija je jasna, čistih linija, boja i kontura koju su djeca prihvatila kao svoju te s izrazitom lakoćom primijetila jednostavne linije i oblike koje ne „zatvaraju“ već naprotiv ostavljaju otvorene perspektive dječjoj mašti i izražaju. Polazeći od činjenice da djeca imaju urođen smisao za apstraktizam, on je pomno odabranim aktivnostima od strane odgojitelja ohrabren.

Miro` je za djecu vrlo jednostavan umjetnik koji ih nije stvarao osjećaj „nedodirljivosti“ koji mogu stvoriti umjetnici tzv. „Zlatnog stoljeća“ koje je nemoguće reproducirati ili prezentirati iako cilj projekta nije reprodukcija djela; dapače. Cilj je igra oblicima, bojama i istraživanje istih. Tijekom projekta djeci su nuđeni alati kojima će svako na svoj način moći pronaći izražajno sredstvo putem kojeg će interpretirati odabrano Miroovo djelo. Vrlo je važno naglasiti upravo to što se pažljivo i strpljivo „pustilo“ svakom djetetu onoliko vremena koliko mu je bilo potrebno za cjelovito istraživanje i stvaranje a da bi dijete osjetilo zadovoljstvo tijekom rada i na koncu, svojim rezultatom i emocijama koje je tijekom procesa rada doživjelo i na koncu podijelilo s drugom djecom.

Danijela Bilić, odgojitelj mentor
Mirela Kopacsi Kettos, odgojitelj
Tanja Miklavčić, odgojitelj
Ana Mihaljević, pedagog
Dječji vrtić Osijek

Iskustveno učenje kao preduvjet cjelovitog razvoja djeteta

Pitanje okoliša je u današnje vrijeme globalni problem, a djeca nisu u kontaktu s prirodom onoliko koliko bi trebali biti. Ekološka svijest i održivi razvoj trebaju biti imperativi u odgoju i obrazovanju zbog brojnih ekoloških problema i klimatskih promjena. Iz toga proizlazi dužnost nas kao odgojno obrazovnih djelatnika podići svijest djece o brizi za okoliš od najranije dobi. Polazeći od dugogodišnjeg rada na eko programu i odgoj za održivi razvoj ekovrtača Mak od ove smo se pedagoške godine upustili u Erasmus + projekt strateškog partnerstva pod nazivom Let's go green. Vrtić Mak je u projektu koordinator, a partneri su nam vrtići iz Estonije i Italije.

Ciljevi projekta su promovirati važnost ekologije, održivog razvoja i racionalne potrošnje energije, stimulirati sva osjetila tijekom boravka na otvorenom, koristiti prirodu kao medij za učenje, uvesti ICT kao medij za istraživanje prirode te potaknuti odgojitelje na kreiranje stimulativnog okruženja preusmjeravanjem aktivnosti s unutarnjeg na vanjski prostor. Nadalje, projektom želimo ojačati i profesionalne kompetencije odgojitelja,

prvenstveno steći nova znanja u području učenja na otvorenom, održivog razvoja te digitalnih kompetencija.

Uz teorijsko razmatranje problema, rad prikazuje i primjere iz prakse gdje su djeci nuđeni prirodni materijali, poticaji usmjereni na vrtlarjenje, različite plohe, dramske igre, izviđačke igre, a sve to s ciljem jačanja dječje kreativnosti, mašte, samostalnosti, inicijative i ustrajnosti u radu.

Kroz ove primjere dobre prakse prikazati ćemo ostvarene projektne aktivnosti te dobrobiti za dijete i odgojitelje stečene radom na projektu.

Ključne riječi: igra, istraživanje, ekologija, održivi razvoj, rad na projektu

Karmen Uljanić, odgajatelj savjetnik, voditeljica projekta

Dječji vrtić „Neven“ Rovinj

„Znanost u vrtiću – Može li biti drugačije?! Kako to istražuju djeca!“

Želimo prikazati projekt zajedničkog istraživačkog učenja pod nazivom „Znanost u vrtiću“. Projekt je realiziran u suradnji s vanjskim suradnicima: Centrom za istraživanje djetinjstva Učiteljskog fakulteta u Rijeci, udrugom „Prirodopolis“ i „Babin pas“. Cilj projekta bio osigurati uvjete djeci rane i predškolske dobi (socio-pedagoške, prostorno-materijalne, vremenske) za eksperimentiranjem i istraživanjem te približavanjem prirodnih znanosti. Na taj način nastojali smo utkati znanost i znanstveno razmišljanje u svakodnevni život djece u institucijskom kontekstu.

Devet odgojnih skupina djece i 18 odgajateljica iz naše ustanove bilo je uključeno u zajednicu učenja i akcijsko istraživanje „Znanost u vrtiću – Može li biti drugačije?! Kako to istražuju djeca!“ u pedagoškoj godini 2018.-2019.

Odgajateljima se uključivanjem u projekt pružala mogućnost profesionalnog rasta i razvoja, suradničkog učenja i timskog rada pod supervizijom znanstvenog istraživača prof. dr.sc. Lidije Vujičić iz Centra za istraživanje djetinjstva UFRI-ja. U suradnji s kolegicama promišljali su i istraživali vlastitu praksu, stjecali kompetencije odgajatelja refleksivnog praktičara u dokumentiranju i korištenju etnografskih zapisa za razumijevanje dječjih strategija učenja i istraživanja kao i svojih vlastitih.

Dječja znatiželja i želja za znanjem, njihova prirodna radoznalost koristila se za pokretanje različitih istraživačkih aktivnosti kojima se ohrabivalo djecu da aktivno tragaju za novim spoznajama u svijetu koji ih okružuje.

Projekt je inovativan je po tome što se u rad vrtića uključuju znanstvenici koji su za djecu pripremili istraživanja u sklopu Mobilne interaktivne izložbe kojom se djeci omogućava istraživanja i zadovoljavanje dječje znatiželje u otkrivanju i razumijevanju svijeta koji ih okružuje.

Mobilni interaktivni muzej - prirodoslovna izložba- za dječja istraživanja, prva ovakve vrste u Hrvatskoj, inovativna je strategija kojom se želi poboljšati kvaliteta života naše djece. Interaktivni muzej – izložbu sačinjavaju eksponati (30) iz različitih područja fizike na kojima su djeca mogla istraživati ali koja im je dala mogućnost nastavka daljnjeg istraživanja u tom području u vrtiću.

U sklopu projekta Znanost u vrtiću- *Može li biti drugačije?! Kako to istražuju djeca?* potvrdili smo ono što znanstvena istraživanja i praksa pokazuju a to je da: djeca uče istražujući svijet oko sebe, čineći, promatrajući i sudjelujući u aktivnostima, pa se smatra da već u ranom djetinjstvu treba osigurati bogato i izazovno okruženje za učenje i istraživanje. Djecu ne treba posebno zainteresirati za istraživački rad jer je njima istraživanje sastavni dio življenja.

Važno je osigurati im uvjete u ustanovi, prvenstveno kvalitetnog, osjetljivog odgajatelja koji prihvaća i podržava takav rad. U kontekstu nove paradigme djeteta i uloge odgajatelja posebno izdvajamo proces dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa, kao alata za istraživanje onih područja znanosti koja proizlaze iz dječjih pitanja i postaju sastavni dio kurikuluma skupine ili vrtića. Od izuzetne je važnosti *motiviranost odgajatelja*, njihov općenit *stav prema prirodnim znanostima i njihovom integriranju* u svakodnevne vrtićke aktivnosti, kao i spremnost odgajatelja da organiziraju i vode aktivnosti kojima se potiče znanstvena pismenost djece rane i predškolske dobi.

Odgajatelji vrtića uključeni u projekt su zahvaljujući velikom angažmanu u radu i dodatnim edukacijama uz superviziju znanstvenog istraživača su pružili mogućnost djeci da upoznaju tajne i načine funkcioniranja svijeta. Osim toga, znanost može biti osobito važno područje u ranom djetinjstvu, služeći ne samo za izgradnju temelja budućeg znanstvenog razumijevanja, nego i za izgradnju važnih vještina i stavova o učenju i za učenje.

Sesija 3: Razvoj refleksivne prakse u vrtiću

Session 3: Development of reflective practice in the kindergarten

Sandra Backović, pedagog, trener i mentor

Zavod za unapređenje vaspitanja i obrazovanja RS

Olgica Stojić, master psiholog, trener i mentor

Pokretanje kritičke refleksije tokom mentorske podrške u procesu implementacije Osnova programa „Godine uzleta“

Critical reflection during to mentor's support in the process implementation of Basic's of program "Years of ascent"

Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja "Godine uzleta", usmjerene su na podršku dobrobiti djeteta koja se ostvaruje kroz odnose i aktivnosti. U Republici Srbiji je u tijeku implementacija Osnova, koja se bazira na sistemskom modelu intervencije: promjena nije produkt koji se unosi u praksu, već proces koji se inicira u praksi, i u njoj razvija (Breneselović, 2010). S ciljem osiguravanja stručne podrške praktičarima (5-odnevne obuke i mentorstvo vrtiću „jezgru“), definirana je i dinamika sukcesivne primjene programa u periodu od 4 godine.

Mentor pruža podršku timu praktičara kroz "transformativan mentorski proces" u kojemu je naglasak na građenju zajednice, zajedničkom radu i mijenjanju kulture. Kolaborativno partnerstvo između mentora i zajednice praktičara, vodi prepoznavanju i razumijevanju mentorstva kao odnosa, u kome je građenje podržavajućeg i sigurnog okruženja preduvjet pokretanja promjene. Kroz pozitivno vođenje u odnosu na ključne točke promjene (Smernice za mentore) potiče se dijalog, refleksija i istraživački odnos prema praksi. Tijekom mentorske podrške, uloga mentora u pokretanju kritičke refleksije je veoma značajna, a istovremeno i vrlo kompleksna.

Mnogi autori (Arntz i dr. 2005, prema Slunjski 2009), ističu da je promjena paradigme uvijek povezana s promjenama temeljnih vrijednosti i uobičajenih percepcija čovjeka, stoga je najvrjednija, ali i najdramatičnija. Kako se mijenjaju paradigme i osobne teorije? Na mijenjanje "osobnih" paradigmi praktičara, najveći utjecaj može imati sama praksa, ukoliko ju praktičari istraže, upoznaju, bolje razumiju i temeljem toga mijenjaju i unaprjeđuju (Isto, str.112). Ako se praktičari fokusiraju isključivo na vlastite interpretacije prakse ili oslanjaju na postojeće znanje, onda preispitivanje može ostati na površini (Krnjaja, 2016.) Mentorstvo zato ima cilj inicirati kritičko preispitivanje o odnosu programske koncepcije i same prakse, pri čemu se uvijek polazi od same prakse i razumijevanja koncepata na kojima se zasniva, a potom analizira kroz prizmu Osnova programa.

Stvaranje "zajednice učećih subjekata koji se uzajamno pomažu" (Bruner, 2000, prema Miškeljin 2016) vodi kulturi obrazovne ustanove u kojoj se dijele ciljevi i zajednička

vizija, a zajedništvo i cjeloživotno učenje postaju vrijednosti. U takvoj kulturi svaki praktičar gradi profesiju kao etičku praksu, praksu vođenu vrijednostima (Hargreaves & Fullan, 2000, prema Miškeljin 2016). U namjeri da podržimo ove procese kroz kritičku refleksiju, osvijestili smo neke ključne mehanizme koje mentor tijekom rada pokreće: potiče analizu prakse; sagledava proces učenja kao odnosni, interaktivni odnos; potiče samorefleksiju i zajedničku refleksiju; potiče kritičko promišljanje pedagoške prakse; stavlja sebe u ulogu „kritičkog prijatelja“.

Na tom putu, mentor daje podršku timu u procesu promjene prakse inzistirajući na demokratskom vodstvu tj. podjeli odgovornosti i zadataka i uključivanju svih aktera. Pored aktivnog doprinosa, mentor stalno preispituje vlastitu ulogu, uvažava drugo i drugačije mišljenje, iznosi dileme i vlastitim primjerom doprinosi građenju kulture zajedničkog učenja. Kako tijekom mentorske podrške uči i sam mentor, namjera nam je da u radu podijelimo kako smo o poticanju kritičke refleksije učili dok smo je provodili. U tome su nam pomogli praktičari vrtića kojima smo bili mentori, tim Instituta za pedagogiju i andragogiju, a nemjerljiva je podrška koju mentori pružaju jedni drugima. U radu se detaljnije bavimo spomenutim mehanizmima za pokretanje kritičke refleksije i u okviru svakog iznosimo dileme i iskustvo dvaju mentora tijekom rada u različitim vrtićima.

Ključne riječi: refleksivna praksa, mentorska podrška

Literatura:

Krnjaja, Ž., (2016). Gde stanuje kvalitet. Knjiga 3. Razvijanje prakse dečjeg vrtića.

Beograd:IPA

Miškeljin, L., (2016), Mentorstvo kao kolaboracija praktičara- perspektiva mentora, Nastava i vaspitanje, vol.65, br.2, str.395-410.

Mentorska podrška predškolskim ustanovama u primeni osnova programa – Godine uzleta, smernice za mentore, Insitut za pedagogiju I andragogiju, Beograd, 2019. Interni materijal projekta PLUS

Pavlović Breneselović, D., (2010). Promene u vaspitnoj praksi - izvodljivost i/ili kompatibilnost promene, Pedagogija, 64 (2):319-324.

Pravilnik o osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, „Službeni glasnik RS“, br.16/2018, od 17.09.2018.

Slunjski, E., Postizanje odgojno–obrazovne prakse vrtića usklađene s prirodom djeteta i odraslog, Život i škola, br.22 (2/2009), god.55., str.104-115.

Sandra Vlahov, Helena Koraca, Ivana Ivančić, Voglja Hodžaj, odgajateljice
Maja Obućina, pedagoginja
Dječji vrtić „Olga Ban“ Pazin
Područni vrtić Tinjan

Dječja prezentacija života u prirodi

Područni vrtić Tinjan nalazi se u inspirativnom prirodnom okruženju koji djecu već dugi niz godina poziva na istraživanje skrivenih šumskih kutaka. U vrtiću borave dvije mješovite odgojno - obrazovne skupine koje ove pedagoške godine nastavljaju istraživati bogati ekosustav šumske lokve. Djeca samostalno kreiraju i planiraju nove aktivnosti te uče putem vlastitih iskustava. Djeci se svakodnevno daje prilika za samostalno dokumentiranje aktivnosti (fotografije, video zapisi...) čime se želi potaknuti razvoj medijske pismenosti, jedne od ključnih vještina 21.stoljeća.

Ovaj rad istražuje neposredne dječje interese, sposobnosti i igre u prirodi, a posredno prati dječja znanja i vještine vezane uz medijsku pismenost. Pregledavajući i sortirajući svoje uratke na elektroničkim medijima djeca reflektiraju aktivnosti provedene u prirodi i nadograđuju ih novima. Rad pokušava odgovoriti na pitanje kako djeca predškolske dobi mogu izraditi i prezentirati svoj rad putem elektroničkih medija i odlično se zabavljati u prirodi.

Ključne riječi: dokumentiranje, refleksivna praksa, medijska pismenost, vrtić u prirodi

Željka Požgaj, mag.praesc.educ. ravnateljica
Dijana Guštin, odgojitelj savjetnik
Margareta Šporčić Škrobonja, odgojitelj savjetnik
Dječji vrtić Medveščak

Otvorena refleksija - utopija ili stvarnost?

Rezultati brojnih istraživanja za razvoj kvalitete i promjenu odgojno-obrazovnih paradigmi ukazuju da pozitivna promjena ponajviše ovisi o ulozi odgojitelja kao ključnog čimbenika usvajanja tih pozitivnih promjena. Nadalje, refleksivna praksa naslanja se na razumijevanju profesionalizma i osobne želje svakog pojedinca za učenjem, primjenu teorije u praksi, promjenu spoznaja, uvjerenja, zadovoljstva poslom i sl. Ako je veza između teorije i prakse implicitna; postavlja se pitanje kako stvoriti prilike da otvorena refleksivna praksa postane inspiracija za pozitivnu promjenu, realno sagledavanje odgojno-obrazovnog procesa i implementaciju novih metoda i strategija rada za učinkovitiji odgojno-obrazovni proces koji u podlozi ima promjenu osobnih implicitnih teorija.

Da bi refleksivna praksa mogla živjeti i ne biti u vodama utopije, važno je da su jasno razrađene strategije djelovanja na primjeren i pravovremen način u odnosu na svakog dionika odgojno-obrazovnog procesa, ali i procesa u cijelosti. Vodstvo ustanove koje refleksivnu praksu sagledava kao koncept kojim će unijeti poboljšanja na učinkovitiji način, pronalazi mogućnosti otkrivanja dionika odgojno-obrazovnog procesa koji imaju dostatna profesionalna znanja, volje i razumijevanja te osobnu inspiraciju i želju za pozitivnom promjenom.

Na taj način stvaraju se timovi profesionalaca koji u zajedničkom diskursu promišljaju, mijenjaju hipoteze, interpretacije i ideje o vlastitom djelovanju unutar odgojno-obrazovnog procesa. Otkrivaju se jake strane i kritične točke tog procesa te refleksivna praksa više nije deklarativan pojam nego življenje zajednice učenja. Takvi osnaženi pojedinci osvještavaju nove pedagoške alate i mijenjaju prividno postojanje otvorene refleksije, a metodom suradničkog učenja djeluju na ostale dionike odgojno-obrazovnog procesa jačajući time kapacitete i same ustanove u kojoj žive i rade. Vrtić tako postaje zajednica koja uči u kojoj su ljudi spremni na kritičku samorefleksiju i refleksivnu kritiku jer osvještavaju da time jačaju svoje profesionalne i osobne kompetencije, a metakognicija kao kompetencija učiti kao učiti djeluje na svim razinama sustava.

Ključne riječi: kritička samorefleksija, osobne i profesionalne kompetencije, promjena odgojno-obrazovnih paradigmi, refleksivna kritika, refleksivna praksa

Kritička samorefleksija i timski rad

Sesija 4: Osnaživanje partnerstva s roditeljima i zajednicom

Session 4: Strengthening partnerships with parents and the community

Ivana Barišić Perše

Mirna Krpan

Marija Matijević

Dječji vrtić Medveščak

***Suvremeno roditeljstvo i uloga stručnih suradnika- timski rad i
nove mogućnosti suradnje***

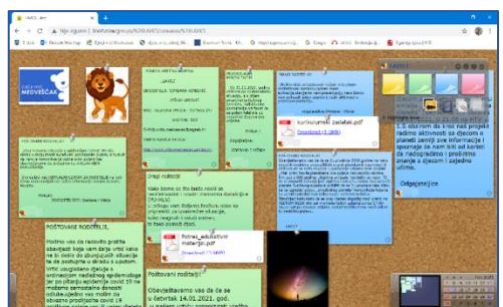
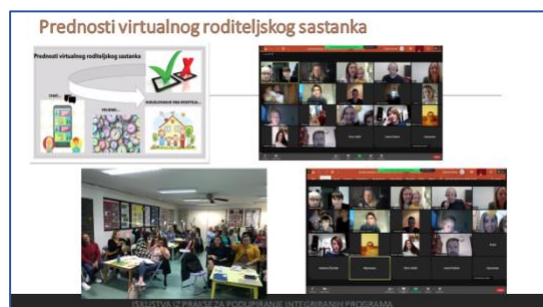
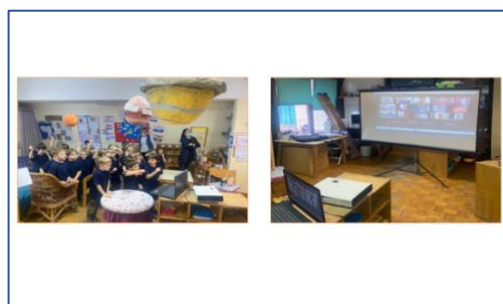
Suvremeni obiteljski život sve je dinamičniji i kompleksniji. Sve dulje radno vrijeme, prenošenje zadaća iz profesionalne sfere u obiteljsko okruženje, nesigurna egzistencija,

promijenjene roditeljske uloge, ovisnost o suvremenim tehnologijama i sl., neki su od izazova koji svakodnevno i učestalo „testiraju“ roditeljske kompetencije i njihovu odgojnu praksu. Kako bismo uspješno odgovorili na potrebe roditelja, mi kao profesionalci odgoja i obrazovanja djece rane dobi, promišljali smo i kreirali različite strategije i metode podrške. Strategije djelovanja bile su usmjerene prema razvoju profesionalnih kompetencija odgajatelja za učinkovitiju suradnju s roditeljima (radionice s temama: Teški razgovori, Od suradnje do partnerstva, Nošenje s promjenama i sl.), razvoju roditeljskih kompetencija (radionice podrške za roditelje na nivou vrtića, roditeljski sastanci, individualni razgovori) te različiti oblici uključivanja roditelja u odgojno-obrazovni proces (olimpijade, biciklijade, akcije uređenja, Noć knjige, različiti europski projekti i dr.)

Upravo ti EU projekti, a pogotovo projekt KA201 - Listen, talk, spell, act omogućio je i potaknuo još veću uključenost roditelja u život i rad vrtića. Projektom je bilo neophodno osigurati razvoj tima koji se zna nositi sa izazovima samog projekta, ali i nepredvidivošću odgojno-obrazovnog procesa. Time se jačala suradnja, zajedništvo i međusobna podrška te je tim uistinu živio sinergiju zadržavajući vlastite specifičnosti u zajedničkom rastu.

Dugogodišnja praksa DV Medveščak u provođenju različitih EU projekata koliko god zahtjevna bila, unaprijedila je timski rada i omogućila jačanje digitalnih kompetencija svih odgojno-obrazovnih dionika, koje su se pokazale dobrodošlim u odgovoru na zahtjeve „novog normalnog“, tj. nove digitalne suradnje s roditeljima (virtualni centar za roditelje, Zoom roditeljski sastanci, web stranica vrtića, virtualni projekti i sl.). Jačanjem profesionalnih kompetencija i timskog rad unaprijedili smo suradnju s roditeljima i implementirali suvremene pristupe pružanja podrške roditeljima u skladu s novim dobom.

Ključne riječi: izazovi suradnje, osnaživanje roditeljskih kompetencija, strategije razvoja, timski rad, uloga vrtića

Daniela Buršić, mag. paed.
Azra Glavić, odgajatelj savjetnik
Sandra Mekanović, odgajatelj mentor

Različiti oblici suradnje vrtića sa zajednicom – primjeri dobre prakse

Kvalitetna suradnja vrtića i roditelja doprinosi razvoju partnerskih odnosa kojima je cilj dobrobit djeteta. Različiti oblici suradnje i povezanost vrtića sa zajednicom pružaju djeci niz mogućnosti i prilika za njihov cjeloviti razvoj, učenje igrom i stjecanje novih spoznaja. Uključivanje roditelja u neposredan odgojno-obrazovni rad i povezivanje sa zajednicom jača roditeljske kompetencije kao i profesionalne kompetencije odgojitelja te osnažuje zajednicu.

Izdvojili bismo neke od primjera uspješne suradnje:

1. FESTIVAL ZNANOSTI

Sudjelovanje na festivalu znanosti koje svake godine organizira Zajednica tehničke kulture na nivou RH, a kojoj je cilj prebližiti znanost javnosti. Mogućnost sudjelovanja je raznolika, a suradnjom ZTK i našeg vrtića djeca dobivaju priliku da istražuju, eksperimentiraju i otkrivaju svijet oko sebe na drugačiji način.

2. GLAZBOTERAPIJA

Suradnja s DCZR i britanskim sveučilišnim profesorom, kompozitorom, glazboterapeutom Nigelom Osbornom s nizom radionica doprinijela je razvoju pažnje i koncentracije, socijalizacije te integracije djece s teškoćama u razvoju kao i s djecom urednog razvoja.

3. SERVA ZA BUDUĆNOST

Petogodišnja suradnja našeg vrtića sa Stolnoteniskim klubom "Pula" uz podršku Saveza sportova grada Pule ima za cilj djeci vrtičke dobi igrom i druženjem približiti stolni tenis kao sport, poučiti djecu vještinama suradnje, tolerancije i međusobnog prihvaćanja te razvijati zdrav način života.

Navedeni prikazi uspješne suradnje sa zajednicom u koju su bili uključeni i roditelji samo su neki od primjera dobre suradnje i osnaživanja partnerskih odnosa koje provodi naš vrtić s ciljem omogućavanja kvalitetnog i cjelovitog razvoja djeteta.

Car Mohač Daniela, mag.praesc.educ., odgajatelj mentor,
Miculinić Sandra, odgajatelj savjetnik

***Razvoj partnerskih odnosa u ustanovi ranog odgoja
 – iskustva Dječjeg vrtića Radost Crikvenica***

Partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića vrlo je važan preduvjet optimalnog razvoja i odgoja djeteta u vrtiću, a ujedno je i jedno od mjerila kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja. Ono podrazumijeva ravnopravnost i komplementarnost uloga, uzajamno poštivanje i prihvaćanje, ali i dijeljenje odgovornosti za postizanje zajedničkog cilja, a to je cjelovitije razumijevanje djeteta i razvoj odgojno obrazovnog pristupa usklađenog s individualnim i razvojnim posebnostima djece.

Značaj postizanja partnerskih odnosa obitelji i ustanove neupitan je za poticanje dječjeg razvoja i, općenito, dobrobit djece. Kvalitetan, partnerski odnos s odgojno-obrazovnom ustanovom može doprinijeti i kvaliteti obiteljskih utjecaja, a dugoročno je povezan s boljim akademskim postignućima i razvijenim socio-emocionalnim kompetencijama djece.

Partnerstvo između odgojitelja i roditelja uvjetovano je znanjem, vještinama, uvjerenjima, stavovima i kompetencijama odgojitelja (Maleš i sur., 2014; Visković i Višnjić Jevtić, 2016).

Svjesni važnosti koju odgojitelji imaju u poticanju roditelja na uključivanje i razvijanje partnerstva, kao i pružanju podrške roditeljima u odgoju, namjera nam je prezentirati iskustva u postizanju partnerstva, modalitete suradnje, kao i dobrobit za sve sudionike odgojno obrazovnog procesa u Dječjem vrtiću Radost Crikvenica.

Katja Ivančić, Ecija Budić i Ivana Visković odgajateljice mentorice

Dječji vrtić Dobri, Split

Na putu prema partnerstvu s roditeljima u Dječjem vrtiću Dobri

Temeljni dokument koji nam daje smjernice za promišljen i kvalitetan rad koji nastojimo u svom pedagoškom djelovanju implementirati u praksu je Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.) Jedno od njegovih temeljnih načela je partnerstvo vrtića s roditeljima i širom društvenom zajednicom.

„Kvalitetan partnerski odnos odgojitelja i roditelja tj. skrbnika djece ostvaruje se u uvjetima u kojima je roditeljima tj. skrbnicima djece omogućeno provođenje vremena sa svojom djecom u odgojnim skupinama, praćenje i djelatno sudjelovanje u neposrednome odgojno-obrazovnom procesu te upoznavanje vlastite djece u drukčijem kontekstu od obiteljskoga. U kvalitetnom vrtiću odgojitelji i drugi stručni djelatnici roditeljima tj. skrbnicima djece nude različite prilike u kojima obitelji mogu učiti jedne od drugih i međusobno se podržavati.“ (NKRPOO, 2014, str.14)

Kroz dugogodišnju praksu uočili smo važnost uključenosti obitelji u "život" vrtića. Roditelji su glavni nositelji odgojnog procesa, a dijete odgojem postaje odraz sredine u kojoj živi. Na odgoj djeluju uži i širi socijalni kontekst: obitelj – vrtić i zajednica. Kako bi odgoj bio primjeren, neophodna je suradnja između ta dva konteksta. Kvalitetna komunikacija između roditelja i odgajatelja podrazumijeva jasnu, otvorenu i dvosmjernu komunikaciju, uzajamnu podršku i povjerenje, te razumijevanje.

S obzirom na suvremeno roditeljstvo, radno vrijeme roditelja i način života, odgajatelji moraju biti kompetentni i inicijatori za pomoć roditeljima u unaprijeđivanju međusobnog odnosa. Važno je da odgajatelj kao kompetentni profesionalac bude inicijator u unaprijeđivanju kvalitetnog međusobnog odnosa svjestan izazova suvremenog roditeljstva i užurbanog načina života. Nadogradnja profesionalnih kompetencija zahtijeva kontinuirano usavršavanje znanja i vještina kroz cjeloživotno učenje, što pridonosi nastojanju da se

suradnja razvije u partnerski odnos. Odgovornost za izgradnju takvog odnosa ponajviše leži na odgajateljima.

Partnerstvo određujemo kao najvišu razinu suradničkih odnosa pojedinaca iz obiteljske zajednice i vrtića, usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja, a to je dobrobit djeteta. (Ljubetić, 2014.) Stoga je roditelj ravnopravni partner u odgoju djeteta. Na nama odgajateljima kao profesionalcima je inicirati i pronaći načine uključivanja obitelji u život vrtića imajući na umu osnovne elemente partnerstva: poštovanje, vjerovanje, aktivno slušanje, otvorenu komunikaciju, fleksibilnost, dijeljenje informacija, ne osuđivanje i povjerenje.

Šest načina uključivanja članova obitelji kako bi se unaprijedila suradnja između vrtića, obitelji i zajednice su: RODITELJSTVO, KOMUNIKACIJA, VOLONTERSTVO, AKTIVNOSTI DJECE I RODITELJA KOD KUĆE, DONOŠENJE ODLUKA, SURADNJA SA ZAJEDNICOM (prema Epstein, 2012.) Komunikacija roditelja i odgajatelja mora biti kontinuirana, sustavna, proaktivna, višerazinska i višekanalna. Potrebno je omogućiti roditeljima promišljeno i kvalitetno provođenje vremena s djecom u odgojnoj skupini. Pažljivo planiranim profesionalnim djelovanjem i informiranjem roditelja o odgojno obrazovnom radu, individualnim pristupom, pripremom i savjetovanjem roditelja, oni će se s vremenom angažirati i sudjelovati sve više u odgojno obrazovnom procesu, te konstruiranju vrtićkog kurikulumu.

Također, potrebno je da odgajatelji roditeljima prenesu svoju sliku o djetetu i razvoju njegovih potencijala. Dijete ima pravo sudjelovati u svom razvoju, odgoju i učenju i biti sukreator svog učenja. "Djeca nisu pasivni relacijski partneri te značajno pridonose iniciranju, održavanju i razvoju podržavajućih odnosa unutar svojih socijalnih mreža" (Višnjić Jevtić, 2018, prema Thompson, 2014.)

Ovakvim pristupom, uvjereni smo u razvoj istinskog partnerskog odnosa. Za kvalitetan partnerski odnos potrebno je obostrano uložiti puno truda, volje, inicijacije, tolerancije, razumijevanja, poštovanja, znanja i vještina. Partnerski odnos između roditelja i odgajatelja jača djetetov osjećaj sigurnosti, vlastite vrijednosti kao i percepciju pozitivne slike o sebi. Dijete se osjeća prihvaćeno, voljeno. Zadovoljno i sretno dijete pokazuje inicijativu i proaktivnost te usavršava društvene komunikacijske vještine. U takvom socijalnom okruženju djetetu se pružaju raznolike prilike za učenje, ima bolja postignuća i kognitivno se bolje razvija.

Neosporne su i dobrobiti za ostale sudionike partnerskog odnosa: zadovoljan roditelj koji želi najbolje za svoje dijete, kompetentan odgajatelj koji usavršava i razvija svoju praksu. Kroz PP prezentaciju i video prikazati ćemo načine i primjere iz naše prakse.

Literatura:

- Ljubetić, M. (2014.), *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
- Ljubetić, M. (2009.), *Vrtić po mjeri djeteta*. Zagreb: Školske novine.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoji obrazovanje (2014.).
- Tankersley, D. i suradnici (2012.). *Teorija u praksi*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
- Višnjić Jevtić, A. i suradnici (2018.), *Izazovi suradnje*. Zagreb: Alfa

Renata Karaman, prof. pedagogije
Ivanka Franz, magistra edukacijske rehabilitacije
 Dječji vrtić „Budućnost“, Zagreb

Roditelji i lokalna zajednica – aktivni sudionici projekta „Živjeti s različitostima“

Suradnja s roditeljima te užom i širom društvenom zajednicom važan je preduvjet optimalnog razvoja i odgoja djece te ključno područje kvalitete rada ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Takve ustanove u najširem smislu promoviraju „otvorenost sustava prema unutra i prema van“ u kojem se svim subjektima (djeci i odraslima) omogućuje stjecanje novih znanja te kvalitetnijih iskustava (Slunjski, 2012.).

U suvremenoj paradigmi vrtić, obitelj i lokalna zajednica smatraju se aktivnim sudionicima uključenim u život djeteta. Odnos tih subjekata utemeljen je na ravnopravnosti,

uzajamnom poštovanju, povjerenju, dijeljenju informacija, dogovaranju, zajedničkom odlučivanju i dijeljenju odgovornosti. Krajnji cilj kvalitetne suradnje svih podsustava je "njihova spremnost i pripremljenost za primjereni prihvata djeteta i postizanje kontinuiteta njegova razvoja, odgoja i učenja" (*Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014*).

U radu je dan prikaz suradnje s vanjskim institucijama i partnerskog odnosa s roditeljima u višegodišnjem projektu „Živjeti s različitostima“. Jedan od ciljeva postavljenih u radu je i uključivanje roditelja djece starijih skupina kao aktivnih sudionika kroz stjecanje znanja i senzibilizacije djece, roditelja i lokalne zajednice za suživot s drugima i drugačijima. Poticanjem aktivnog sudjelovanja roditelja u realizaciji projekta ostvaren je kvalitativni iskorak od suradnje ka partnerstvu koji se očituje u planiranju, provedbi, vrednovanju projekta od strane roditelja i lokalne zajednice.

Preuzimanjem aktivne uloge i odgovornosti za vlastito ponašanje i djelovanje, roditelj postaje dobar model djetetu na putu izgradnje osobe koja je spremna preuzeti odgovornost za djelovanje u boljem, humanijem i ravnopravijem društvu. Takav pristup odgoju i obrazovanju moguće je realizirati u uvjetima u kojima djeca imaju pravilne modele ponašanja i priliku učiti iz vlastitoga iskustva. Na takav način naučit će da svojim aktivnim ponašanjem doprinose zajednici u kojoj žive, neće se bojati različitosti, već će različitosti prihvaćati kao izazove i mogućnosti za kreiranje novih spoznaja.

Ključne riječi: dijete, lokalna zajednica, različitost, roditelji, vrtić

Tatjana Kelnerić, odgojitelj mentor

Dječji vrtić Varaždin

Rad na projektu i osnaživanje partnerskih odnosa vrtića, obitelji i šire društvene zajednice

Okruženje u kojem se nalazi određeni vrtić neminovno utječe na kurikulum samog vrtića. Objekt Aleja dječjeg vrtića Varaždin nalazi se u blizini samog centra grada. Djeca iz objekta Aleja često se mogu vidjeti u šetnjama ulicama grada. Centar i ulice grada tako postaju bogato i poticajno okruženje koje potiče djecu na postavljanje pitanja, istraživanje i golica njihovu maštu. Na temelju pažljivog slušanja djece i praćenja njihovih interesa, u starijoj mješovitoj skupini objekta Aleja razvio se projekt „Grad Varaždin“. Paralelno s razvojem samog projekta jačali su i suradnički odnosi između djece, vrtića, obitelji i šire društvene zajednice.

U projektu je podržano spontano nastojanje djece da upoznaju svoj grad. Djeci je pružena mogućnost da slobodno istražuju grad, da crtaju, fotografiraju i bilježe sve što ih zanima, što im se sviđa i o čemu bi željela saznati više. Zajednički prikupljena dokumentacija poslužila je za refleksiju, analizu i planiranje novih resursa učenja djeci i odgojiteljicama. Neka postavljena pitanja od strane djece, ipak su ostaju bez odgovora. U pronalaženju odgovore na ta pitanja pomogla nam je suradnja s roditeljima i širom društvenom

zajednicom. Uspostavljena je suradnja s Gradskom knjižnicom Metel Ožegović, Gradskim muzejom Varaždin i „Muzejom anđela“, HNK Varaždin, “ Muzičkom školom Varaždin, Udrugom vrtlara Varaždinske županije. Na neka pitanja odgovore nam je dao i sam gradonačelnik grada posjetivši vrtić.

S razvojem projekta, roditelji su sve više postajali partneri odgojiteljicama u kreiranju odgojno obrazovnog procesa. Uključili su se u opremanje više interesnih centara aktivnosti vezanih uz projekt, predložili i pomogli organizirati malu izložbu umjetnina unutar skupine, bili su prisutni u skupini muzicirajući na glazbenim instrumentima te su bili posrednici u uspostavljanju suradnje između vrtića i lokalne zajednice.

Postignuto suradničko i podržavajuće okruženje pogodovalo je kvaliteti rada s djecom i omogućilo sukonstrukciju znanja svih koji su u sudjelovali u projektu.

Katarina Šeravić Lovrak
DV Ciciban, Velika Gorica

Suradnja s roditeljima u izazovnim vremenima odrastanja

Partnerstvo u literaturi je definirano kao suradnički odnos pojedinaca iz obiteljske zajednice i ustanove usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja koji se odvija u ustanovi i ima određeno vrijeme trajanja. Roditelji su jedni od najvažnijih subjekata u odgojno – obrazovnim ustanovama uz djecu i odgajatelje. Da bi postali partneri potrebno je puno slušanja i zajedničke suradnje i povjerenja, dvosmjerne komunikacije i građenja smislenog zajedničkog odnosa. Rezultati pozitivne suradnje roditelja i vrtića su bitni za dobrobit djeteta.

Kako smo zbog epidemioloških razloga neko vrijeme bili odvojeni jedni od drugih, postavilo se pitanje kako u ovo vrijeme izolacije održati partnerstvo s roditeljima i pomoći njima i djeci.

Izlaganje se temelji na primjerima suradnje s roditeljima kroz jednu vrtićku generaciju koja je obilježena kroz različite modalitete partnerstva. Jedan je onaj kako ga zovemo klasični

kroz zajednička druženja djece, roditelja u vrtiću i „novo normalno“ koje se više bazira na virtualnom odrastanju bez puno osobnih kontakata.

Virtualni vrtić je novi kanal koji otvara neke nove izazove i usvajanja znanja kako za odgajatelje tako i za roditelje.

Roditelji su kroz razne oblike aktivnosti svakodnevno dobivali aktivnosti za rad s djecom kod kuće, kako reagirati u teškim situacijama. Nakon probijanja leda u virtualni svijet, napravljena je i web stranica grupe s novostima i obavijestima što se događa.

Ono što na kraju svi dobivaju je zajednička radost i podrška u odrastanju djeteta.

Ključne riječi: dijete, obitelj, partnerstvo, vrtić

Lana Vrga, odgojiteljica

Dječji vrtić Vrbik, Zagreb

Suradnja na daljinu u vrijeme lock down-a: on-line pričanje priče

U radu će biti prikazan hodogram do ostvarenja on-line formata pričanja priče u vrijeme lock down-a 2020. godine kao jedan od sadržaja suradnje na daljinu s roditeljima i djecom polaznicima našeg vrtića.

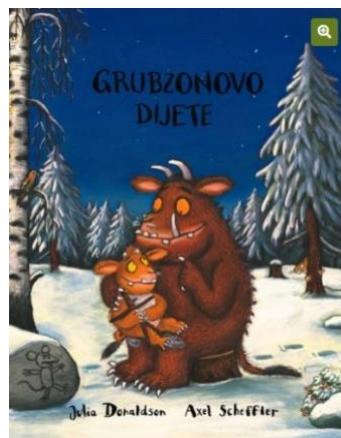
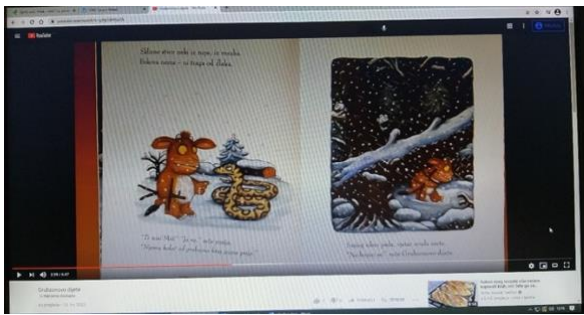
Kada je, prije gotovo godinu dana, pandemija izazvana virusom CoV-19 potpuno isključila naše neposredne društvene kontakte, ili ih svela na nužnu, brzu i fizički distanciranu razmjenu ključnih informacija, postavilo se pitanje: što sada, kako dalje?

Ne treba zaboraviti, da unatoč kriznoj situaciji, dječji vrtić i dalje ostaje mjestom susretanja i dijaloga s roditeljima te da se, u navedenim okolnostima, valjalo usmjeriti na ostvarivanje prilagođenih oblika komunikacije koje su i dalje trebale znati odgovoriti na potrebe obitelji djeteta.

Stoga je na mrežnim stranicama vrtića pokrenuta stranica „Vrtić za po doma“, koja je vrtić „premjestila“ u domove naše djece i njihovih roditelja. Nedugo, otvara se i email adresa za interaktivne sadržaje, a potom i YouTube kanal s Čitaonicom, na kojemu je autorica ovoga rada, uz prethodno dobivene potrebne dozvole izdavačkih kuća, čitala priče za djecu. Zašto priče? Bajke, priče, pripovjedne forme općenito obogaćuju naš unutarnji svijet, pomažu nam preraditi zbilju, imaju ljekovit učinak na naše biće i, utječu na jačanje naše otpornosti. Da je tomu tako svjedoče i povratne informacije roditelja i djece (nisu nas zaboravili, kvalitetan i pravovremen odgovor struke u stresnim situacijama – pandemija i potres, ima puno toga za raditi, treba to zadržati i dalje).

Važno nam je istaknuti, da su u razdoblju od 23. ožujka do 22. svibnja objavljena ukupno 102 članka, stranicu je posjetilo više od 4000 posjetitelja koji su preko 36000 puta pogledali objavljene sadržaje. Ovaj oblik rada i dalje je aktivan, usmjeren na djecu koja iz zdravstvenih i/ili drugih razloga nemaju kontinuitet fizičkog pohađanja vrtića.

Ključne riječi: komunikacija s obitelji, oblici suradnje na daljinu, življenje u doba pandemije, značaj priče

Ova višestruko nagrađivana slikovnica dvojca Donaldson – Scheffler obiluje smiješnim ilustracijama i simpatičnim jezičnim dosjetcama te će vam sigurno prirasti srcu.

Ivana Džoja, mag. praesc. edu.
DV Vrtuljak, Zaprešić

Roditelj kao sukreator projekta „Rastimo zajedno”

Djeca danas sve manje vremena provode sa svojim obiteljima, a sve više u odgojno-obrazovnim ustanovama i zbog toga je jako važna suradnja između obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova. Dobrobiti te suradnje su višestruke, kako za obitelj, tako i za dijete, ali i za odgajatelje.

Vođeni idejom Edwina A. Lockea, kako postavljanje jasnih, dobro razrađenih i dostižnih ciljeva djeluje motivirajuće te se njima ostvaruje povećana učinkovitost i bolja izvedba, a ljudi koji sudjeluju u definiranju cilja aktivnije će sudjelovati i u njegovoj realizaciji, roditelji su potaknuti na aktivno uključivanje u kreiranje kurikuluma. Ovim radom želi se prikazati kako se u DV Vrtuljak roditeljima omogućava da ostvare svoje „pravo na sudjelovanje“. Roditeljima su ponuđeni novi modaliteti suradnje koji uključuju analizu i vrednovanje procesa uz dugoročnu dobrobit razvoju osobnosti pojedinca. Time je stvorena zajednica roditelja i odgajatelja koji razvijaju zajednički diskurs i suradnju s ciljem poboljšanja prakse i podizanja roditeljskih kompetencija. Vrtić i obitelj su suradničke ekipe jer imaju zajednički cilj, a to je odgoj djeteta. Ovakav vid suradnje i kontinuiranog uključivanja roditelja u rad skupine pozitivno utječe na sve aktivne sudionike procesa.

Roditelji su samostalno osmišljavali aktivnosti za skupinu u skladu sa razvojnom dobi djece te osiguravali potrebne materijale, a sve nastalo provedbom tih aktivnosti je implementirano u daljni rad skupine.

Ključne riječi: kurikulum, kompetencije, partnerstvo, ciljevi, vrednovanje procesa.

Sesija 5: Prikazi alternativnih pedagoških ideja i koncepcija

Session 5: Presentations of alternative pedagogical ideas and concepts

Irena Vajak Rumbak, odgojitelj savjetnik
Ana Mihaljević, pedagog

***Projektom „Učenje na otvorenom“ do kvalitetnih iskoraka u kurikulumu
Dječjeg vrtića Osijek***

Polazeći od saznanja da djeca predškolske dobi sve manje vremena provode na otvorenom što dovodi do slabije motoričke spretnosti, slabije prostorno vremenske koordinacije, lošijeg imuniteta te smanjenog istraživačkog i kreativnog potencijala započeli smo provoditi projekt „Učenje na otvorenom“. Cilj projekta bio je poticanje boravka na otvorenom pod svim vremenskim uvjetima, osmišljavanje raznovrsnih aktivnosti kojima djeca stječu nova znanja i iskustva o prirodi koja ih okružuje i njezinim mogućnostima te dobivaju raznolikost iskustvenih podražaja. Sukladno tome kompetencije koje smo kod djece ovim projektom ponajviše jačali su one iz prirodoslovlja.

Projekt je uključivao i stručna usavršavanja u zemljama Europske unije (Italija, Švedska i Finska) a znanja stečena ondje odgojiteljice su primjenjivale u odgojno obrazovnom procesu. U ovome radu prikazati ćemo primjer kvalitetne prakse, tijekom projekta, navest ćemo ostvarene projektne aktivnosti te istaknuti dobrobiti za dijete i sve sudionike projekta. Realiziranjem projekta u trajanju od dvije godine doprinijeli smo kvalitetnim iskoracima te aktivnom mijenjaju kurikulumu Dječjeg vrtića Osijek.

Ključne riječi: učenje na otvorenom, kompetencije, aktivnosti, dobrobiti sudionika, kurikulum

CILJEVI RADIONICE:

Usmjeriti djecu na primjereno korištenje novih medija:

- a) Sredstvo za zabavu (posebni zabavno-obrazovni programi i računalne igre potiču dječju razigranost i istraživački duh rješavanjem različitih problema)
- b) Poticaj za likovno stvaralaštvo (dječja kreativnost dolazi do izražaja)
- c) Sredstvo za stjecanje znanja (stjecanje predmatematičkih vještina, usvajanje hrvatskog jezika, upoznavanje sa stranim jezikom, usvajanje spoznaja o prirodi, vježbanje pamćenja, razvoj logičkog mišljenja, glasovna sinteza i analiza).

STRUKTURA RADIONICE:

1. PPT prezentacija tijekom provedbe aktivnosti novim medijima
2. Prezentacija novih medija i metode rada sa svakim pojedinačno (digitalna lupa, fotografski aparat, 3D olovka, računalo, tablet, stop - animacija, E – slikovnica)
3. Kompetencije stečene provedenim aktivnostima
4. Zaključak

SAŽETAK RADIONICE:

Digitalna kompetencija jedna je od osnovnih kompetencija cjeloživotnog učenja te podrazumijeva osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informatičko-komunikacijske tehnologije.

Računala su postala sastavni dio života svakog djeteta. Smatramo da djecu od najranije dobi treba usmjeriti na pravilnu i primjerenu upotrebu računala kako bi im pomogla u daljnjem učenju.

Računalo je moćan alat koji je najkorisniji kad postane integrirani dio iskustva učenja. To podrazumijeva integraciju računala u okruženju igraonice, njegovu upotrebu kao dio nastavnog plana i programa, učenju i rješavanju problema (Davis i Shade, 1994.).

Djeca predškolske dobi s lakoćom i visokom motivacijom mogu: fotografirati, snimati priče, obrađivati sliku ili tekst, istraživati digitalnom lupom, crtati i stvarati s 3D olovkom.

U cijeloj ovoj novonastaloj situaciji i potrebom za on-line učenjem djece predškolske i školske dobi, svima nam se nametnula potreba i za brзом prilagodbom te nastavkom rada od kuće i što boljim osmišljavanjem sadržaja kako bismo odgovorili na potrebe djece i roditelja.

Prilagodba sadržaja djeci i roditeljima u smislu prilagodbe materijalima kojima raspolažu kod kuće, posjete roditelja na našu internetsku stranicu postale su svakodnevne.

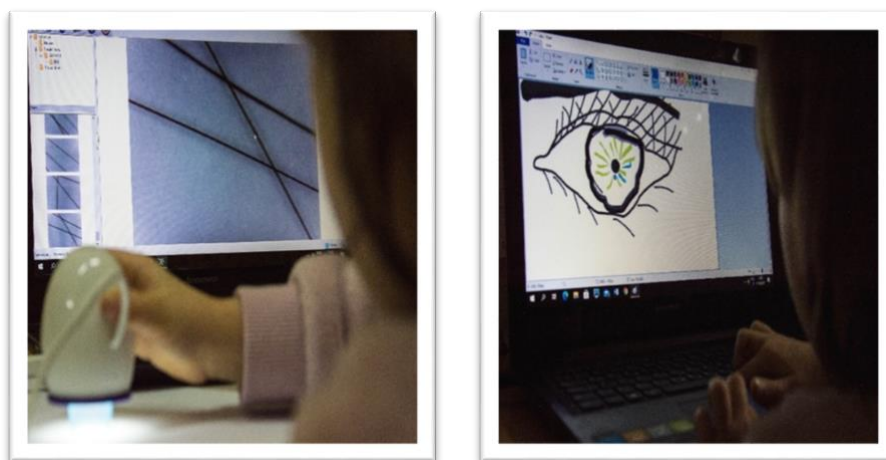
Na tjednoj razini, nudili smo plan aktivnosti za svaku skupinu, popraćen: detaljnim opisom i fotografijama aktivnosti, vezama na internetske portale i vlastitim video aktivnostima. Reakcije roditelja su izrazito dobre.

Dolaskom u skupinu kao novi odgojitelj primjetila sam da u skupini treba poboljšati međugrupnu suradnju i odnos djece međusobno. Surađujući sa SRS – om osmislili smo niz radionica po skripti “Mali miritelji”, gdje smo se dotaknuli teme osjećaja, ponašanja u skupini, poštivanja različitosti što nas je odvelo dalje do promatranja ljudskog tijela, kako izgledamo. Djecu je najviše zanimala glava, što sve imamo na njoj, čemu služi i kako se koristimo tim dijelom tijela.

DIGITALNA LUPA

Ovaj alat je posve jednostavan za korištenje, a uvećava promatrano za 40 puta.

Kroz digitalnu lupu, djeca su samostalno promatrala osim dijelova tijela, proljetnice, dijelove biljke, vodu, zemlju, snijeg, mraz. Također, uvećano su mogli lupom fotografirati ili snimiti video prikaz.

Osnove fotografiranja

Djeca gledaju svijet drugačijim očima nego odrasli, zamjećuju ono što odrasli ne zamjećuju te posjeduju iznimnu kreativnost u preradi svojih iskustava. Sve to je odlična baza za upoznavanje djece s fotografijom.

Sony aparat

Fotografiranje ljudskog tijela, boja očiju, izgled oka (šarenice); što možemo vidjeti u uhu pomoću digitalne lupe; što vidimo u nosnicama; korijen dlake pod digitalnom lupom...

3 D – olovka – crtanje i stvaranje predmeta po želji djeteta u 3D obliku

Dokumentiranje

Za kraj: nove tehnologije su svuda oko nas, a mi smo odgovorni usmjeriti dijete na njihovo pravilno i primjereno korištenje.

Ključne riječi: digitalna lupa, stop animacija, 3D olovka, ljudsko tijelo – glava, poštivanje različitosti, osjećaji

Đurđica Ivezić, Montessori odgojiteljica
Irena Plicka, Montessori pedagoginja
 Dječji vrtić Vrbik, Zagreb

Principi mirotvornog odgoja i normalizacija kroz vježbe relaksacije/opuštanja u Montessori okruženju

Rad govori o primjeni principa mirotvornog odgoja i procesu normalizacije kroz vježbe relaksacije u Montessori okruženju.

Krajnji cilj pedagogije Marije Montessori je odgoj prema miru, koncept izgradnje osobnosti utemeljen na pretpostavci da samo slobodna, neovisna osoba u sebi nosi snagu da svijet ispuni mirom. Stoga se u Montessori pedagogiji odgoj usmjerava izgradnji i osvajanju neovisnosti, normalizaciji, samodisciplini, odgovornosti, poštivanju bližnjih, ljubav, duhovni mir. Što treba djetetu da bi (do)živjelo duhovnu smirenost?

Prije svega, pripremljena okolina kao okruženje primjereno potrebama djeteta i koje nudi sve što treba za tjelesnu, umnu, duhovnu i duševnu prilagodbu. Kroz postojanje reda u prostoru dijete gradi povjerenje u okolinu i može se s lakoćom unutar nje orijentirati. Strukturiranost i red u prostoru predstavljaju vanjski red koji je potreban za postizanje mentalnog reda i inteligencije, unutarnjeg reda.

Koncentracija je bitan element Montessori filozofije. Naša je uloga pripremiti opuštajuće okruženje koje može pomoći djetetu da se koncentrira bez ometanja.

Šutnja, tišina i samoća te mogućnost kontemplacije osnovni su preduvjeti za odgoj i obrazovanje, tj. za duhovni razvoj. Tehnike opuštanja i vizualizacije uče djecu značaju tišine, smirenosti i unutarnjeg mira te kako u njima uživati. Vježbe šutnje i tišine senzorne su aktivnosti s primjesom meditativnih elemenata.

Prikazat ćemo primjenu vježbi čiji je direktni cilj relaksacija/opuštanje, a krajnji cilj priprema za život. Ove su vježbe zauzele posebno mjesto u našim životima obilježenima pandemijom i stresom nakon razornih potresa u našoj zemlji.

Ključne riječi: odgoj za mir; neovisnost, relaksacija/opuštanje; normalizacija; pripremljena okolina; opušteno, stabilno, smireno dijete.

Irena Brajković, mag. psych

Sanja Čagalj Huber, mag. rehab. educ.

Sanja Krizman, mag. paed. soc.

DV Mali svijet Pula

Implementacija načela Šumske pedagogije u radu s djecom rane i predškolske dobi

Šumska pedagogija nova je pedagoška disciplina kojoj je cilj cjelokupan razvoj djeteta integriranjem odgojno-obrazovnog rada s poznavanjem šumskih ekosustava. Neka od glavnih načela su povezivanje djece s prirodom, primarni dodir s biljkama i životinjama, podizanje ekološke svijesti te korištenje prirodnih materijala kao što je voda, zemlja, drveće, kamenje, pijesak i sl. tijekom dječjeg istraživanja. (Gyorek, N. 2016.)

Današnji način života s premalo kretanja, prehranom lošije kvalitete i stalno ubrzanim tempom života dovodi do nezdravog načina korištenja slobodnog vremena, psihomotornih teškoća, pada tjelesnih sposobnosti, povećanja pretilih osoba i porasta deformacija kralježnice te alergijskih bolesti. Radi se o tzv. "Nature deficit disorder", odnosno o „Poremećaju nedostatka prirode“, a uvodi ga 2005. godine Richard Louw, autor knjige „Posljednje dijete u šumi“. Znanstvena istraživanja koja spominje, dokazuju kako je zdrav kontakt s prirodom potreba u razvoju djeteta i odrasle osobe. Priroda je sa svojim eko – sistemima bogata izazovima te kroz svoj sadržaj nudi djeci mnogo znanja i potiče razvoj životno – praktičnih vještina. Ona kod djeteta razvija želju za učenjem, za isprobavanjem raznih ideja. Kao i kod djece urednog razvoja, tako i kod djece s posebnim potrebama priroda stimulira sva djetetova osjetila. Ujedno pozitivno utječe na usmjeravanje i razvijanje djetetove pažnje.

Koncept šumske pedagogije uveli smo u naše vrtiće kroz program „Vrtić u prirodi“ koji od 2019. ima verifikaciju od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja RH. Program osigurava, kako je to naglašeno u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i

obrazovanje, aktivno stjecanje znanja polazeći od urođenog istraživačkog potencijala djeteta. Posebna suradnja ostvarena je s Institutom za gozdno pedagogiko iz Kamnika (Slovenija).

Tjedne aktivnosti u vrtićkim skupinama djece uključuju izlaske i višesatni boravak u različitim prirodnim okruženjima (gradske šumice, priobalna područja te gradski parkovi). Osmišljene su na način da djeca u neposrednom kontaktu s prirodom, aktivnim istraživanjem i učenjem u suradnji s drugom djecom i odgojiteljima steknu vrijedna iskustva, znanja i vještine.

Djeca se uz usmjeravanje odgojitelja ili vanjskih suradnika (djelatnici Šumarije Pula i Odreda izviđača pomoraca "Uljanik") aktivno uključuju u sljedeće aktivnosti: zanimanje za okolinu (životinje, biljke, zemlja, zrak, vode, meteorološke pojave ...); vođenje brige o biljkama i životinjama; razvijanje svih osjetila, izoštravanje osjetilnih vještina uočavanje jednakosti, razlika i sličnosti uzoraka u prirodnom okruženju. Djeca istražuju kroz igre kojima se potiče tjelesni i psihomotorni razvoj, kreativno mišljenje i maštovitost, spoznajni razvoj, razvoj govora i komunikacije te razvoj emocionalnih i socijalnih vještina. Kroz trogodišnje iskustvo vođenja tog programa djeci je pružena mogućnost osamostaljivanja te se uvidjelo da s lakoćom stječu praktične vještine i znanja u autentičnom prirodnom okruženju uz jačanje potencijale za samozaštitu i samoočuvanje.

Željka Požgaj, mag. praesc.educ., ravnatelj
Sanja Sharairi, mag. praesc.educ, odgojitelj mentor
Biljana Grujić Sokač, mag. praesc.educ, odgojitelj
Dječji vrtić Medveščak, Zagreb

Strateško partnerstvo za inovacije i promjena odgojno-obrazovne paradigme

Želimo li da se Vrtić i njegovi dionici uspješno nose sa nepredvidivošću odgojno-obrazovnog procesa, ali i sa zahtjevima novog doba, te da budemo profesionalci koji su upoznati s različitim odgojno-obrazovnim politikama u EU i svijetu važno je u istome i sudjelovati. Stoga, Dječji vrtić Medveščak već dugi niz godina uključuje se u različite vidove Erasmus+ suradnje, kao što su KA1, KA2 i eTwinning projekti.

Ujedno, u razvoju misije i vizije „Vrtić pod EU zvijezdama“ vodstvo mora osvijestiti da je odgojno-obrazovni proces kreativan čin te ukoliko se zanemari taj kreativni aspekt i praktičara se svede na pukog izvršitelja tuđih ideja i najbolje ideje dat će slabe rezultate.

Stoga, projekti na nivou vrtića moraju proizlaziti iz zajednički promišljenih i strateški usmjerenih projekata koji bazu imaju u kritičnim točkama odgojno-obrazovnog procesa i osviještenoj želji za promjenom. Upravo promjena paradigme odgojitelja došla je do najvećeg izražaja u Erasmus+ KA201 projektu „Čitaj, slovka, pleši, glumi“ jer se tijekom projekta osvještavala refleksivna praksa te je dobiven realan uvid u odgojno-obrazovni proces. Ujedno, sve navedeno doprinijelo je stvaranju integriranog kurikuluma i implementaciji novih strategija i metoda poučavanja te integriranog učenja djece i odraslih. Time se mijenjao kontekst za učenje, osvještavala refleksivna praksa i projektna metoda, otvarali pogledi za novo i drugačije, odnosno mijenjala se „komfor zona folk pedagogije“.

Paralelno se razvijala usmjerenost i jasna predanost pravom značenju rada na EU projektu koristeći digitalne i kreativne alate koji su neposredno jačali profesionalne kompetencije dionika, a posredno odgojno-obrazovne ishode djece. Tako osnaženi odgojitelji bili su spremni preuzeti odgovornost za vlastito učenje, spremni surađivati s drugima, primjenjivati projektne metode i stvarati integrirani kurikulum.

Ključne riječi: Erasmus+ projekti, implicitna pedagogija, integrirani kurikulum, projektna metoda

Pavica Krolo Henč, odgojitelj savjetnik s edukacijom iz Montessori i Froebelove pedagogije
DV Vrbik, Zagreb

Odgojno- obrazovni kurikulum Friedricha Froebela

Uvijek su me zanimali pedagoški koncepti koji se bave odgojem i obrazovanjem djece rane i predškolske dobi pa sam tako tijekom svojeg radnog vijeka istraživala različite kurikulume koji su orijentirani na dijete i došla do zaključka da svaka pedagogija ima svoja temeljna načela i težišta u korist djeteta.

Posebno zanimljivom učinila mi se pedagogija Marije Montessori, čiju sam jednogodišnju edukaciju završila te već trideset godina radim po tom programu. Međutim, moja slika o djetetu se stvarala i pod drugim velikim internacionalnim pedagoškim autoritetom, Friedrichom Froebelom. Na pitanje Poznajete li Froebela? - odgovor je: On je utemeljitelj dječjih vrtića. U svom prvom djelu Odgoj čovjeka (Menschenerziehung) koncipirao je cijelu pedagošku znanost onoga doba, a koja je i danas prepoznatljiva u idejama M. Montessori, L. Malaguzzija i drugih.

Kroz višegodišnja stručna usavršavanja u inozemstvu naučila sam da je njegova pedagogija i danas itekako interesantna i aktualna te da je u snažnoj pedagoškoj vezi s Marijom Montessori.

Njegova didaktička sredstva za igru fasciniraju svojom simbolikom: darovi kao simboli svemira, prirode i čovjeka, primjerice prva djetetova igračka lopta - prvi dar - simbolizira kozmos, dok kugla, najsavršenije geometrijsko tijelo - simbolizira cijeli svijet. Froebelovi darovi predstavljaju univerzalni (matematički) jezik, neovisan o kulturi i epohi, u dodiru s kojima djeca već od rođenja imaju prilike izgrađivati znanja kroz igru i (su)oblikovati svjetonazor u interakciji s drugom djecom i odraslima. Tako stečena iskustva (p)ostaju znanja za čitav život. Dječja igra (Spielpflege) je, dakle, centralna točka Froebelove didaktike i ona određuje praksu u odgojno-obrazovnoj skupini.

Froebel je izgradio koncepciju odgoja i obrazovanja koja se temelji na intuitivnom zaključivanju i egzaktnom promatranju kognitivnih i osjetilnih sposobnosti kod djece. To je dinamična pedagogija koja svakom djetetu pruža prilike da temeljem intrinzične motivacije stječe individualno znanje i razvije se u svakom pogledu.

Ključne riječi: Froebelova pedagogija, dječji vrtić, igra, darovi za igru.

Zanimljivi trenutci...

Interesting moments...

***Refleksije suvremenih predškolskih kurikuluma na razvoj predškolske teorije
i prakse u svijetu i Republici Hrvatskoj***

***Reflections of modern preschool curricula on the development of preschool
theory and practice around the world and in
the Republic of Croatia***

23.-24.travnja 2021. godine

SCUOLA DELL'INFANZIA
RIN TIN TIN & DJEČJI
VRTIĆ PULA

Play(g)round –
sfida monocromatica –
crno-bijeli izazov,

(video, 2. dio)

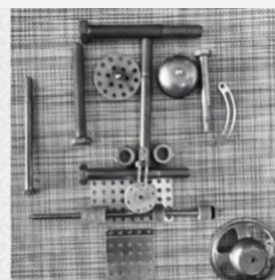
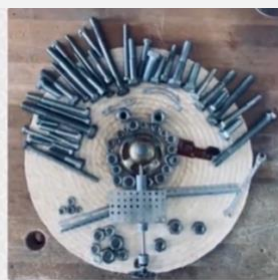

**Dječji vrtić Potočić,
Rakov Potok, Hrvatska**

Mozaik vrtićkih aktivnosti

(video)

Dječji vrtić Dječja igra, Zagreb, Hrvatska

Lana Jugović,
Prikaz planiranja i nadogradnje
materijalnog konteksta i
odgojno-obrazovnog procesa
kroz trogodišnji period u ateljeu
(video)

First year. I designed the atelier as three interconnected units.
Part for expressing with art techniques, part for shaping with clay.

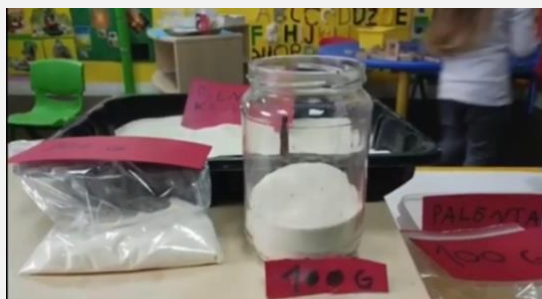
First year. I designed the atelier as three interconnected units.
Part for expressing with art techniques, part for shaping with clay.

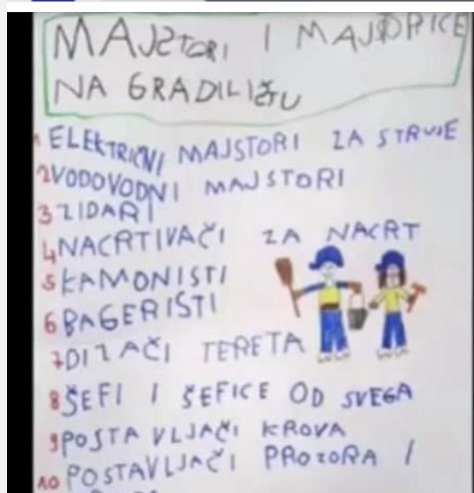
Second year. Since I continued to work in a mixed group
of children aged 4 to 7 years in this pedagogical year,

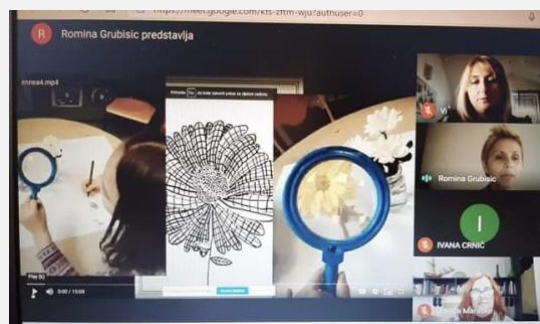
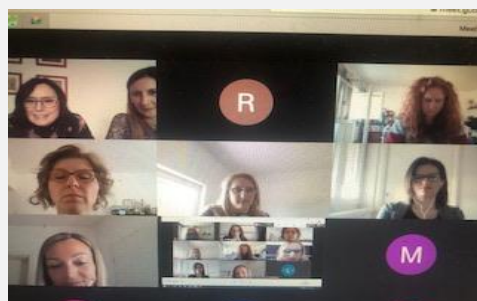

who participated in some of last year's
projects, but also to those who did not,

Vrijeme za refleksiju...

Time to reflect...

Refleksija na međunarodnu znanstveno-stručnu online konferenciju

Refleksije suvremenih predškolskih kurikulumu na razvoj predškolske teorije i prakse u svijetu i Republici Hrvatskoj

Polako ali sigurno, Ennea se etablira kao kompetentan sustav podrške koji odgojno-obrazovnim djelatnicima pomaže u razvoju prakse. Nakon uspješne prve online svjetske znanstvene međunarodne konferencije u studenom, već šest mjeseci nakon, Ennea na naše prostore, u online okruženje, dovodi ponovno neke od vodećih svjetskih stručnjaka koji svojim znanjima i iskustvom profesionalno inspiriraju, ohrabruju i potiču na razvoj predškolske teorije i prakse u svijetu i Republici Hrvatskoj.

Nakon uvodnih riječi **prof. dr. sc. Slunjski**, kojima je najavila eminentne stručnjake ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iz cijelog svijeta i naše zemlje te naglasila značaj povezivanja stručnjaka s ciljem razvoja predškolske teorije i prakse, konferenciju je otvorio **prof. emeritus Peter Moss** pogledom na kurikulum i njegovu važnost, uspoređujući ga s izjavom, manifestom, pedagoškim identitetom, političkom izjavom. Moss ističe kako su kurikulumi neizbježno politički, nudeći političke izbore koji su doneseni na politička pitanja koja nemaju jedan točan odgovor, već niz alternativnih i često oprečnih odgovora, što govori u prilog složenosti (su)konstrukcije kurikulumu. Podsjetio nas je sve na izjavu Malaguzzia kako je pedagogija uvijek politički diskurs, bili mi toga svjesni ili ne. Kao prvo i najvažnije pitanje navodi pitanje 'Kakva je vaša slika djeteta?', kao čin jasnoće i ispravnosti, pretpostavku za bilo koju pedagošku teoriju i pedagoški projekt. Upravo je slika o djetetu važan dio našeg Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, što nam daje potvrdu da naša teorija i praksa prati korak sa svjetskim suvremenim predškolskim teorijama i praksama.

Mara Krechevsky u svom izlaganju izlaže kako promjene na radnom mjestu i globalizacija ističu sposobnosti učenja i funkcioniranja kao dijela grupe, ali je i dalje u odgojno-obrazovnom sustavu nerijetko fokus gotovo svih procjena i većine aspekata odgojno-obrazovnog procesa usmjeren na promicanje individualne izvedbe i postignuća. U odgojno-obrazovnoj ustanovi i izvan nje razmišljanje i učenje se obično smatraju individualnim, a ne društvenim i komunikacijskim postupcima. Projekt „Učinimo učenje vidljivim“ je pokušao skrenuti pozornost na snagu grupe kao okruženja za učenje i dokumentacije, kao načina da odgajatelji, djeca, roditelji i zajednica vide kako i što djeca uče. Podijelila je svoja razmišljanja o tome što grupno učenje čini tako moćnim i skrenula pažnju na jaz između implementacije grupnog učenja u smislu projektnog i suradničkog načina rada nasuprot individualnoj procjeni pojedinca. Podsjetila je da u Reggio ne vide grupno učenje kao zamjenu za individualno učenje, već kao način koji poboljšava i nadograđuje individualno učenje. Kroz svoje izlaganje Krechevsky se osvrta na točku križanja grupnog učenja i dokumentacije. Za dokumentaciju kaže da je politički čin jer ono što dokumentiramo otkriva što cijenimo i tip učenja za koji mislimo da je važan za svijet u kojem ćemo živjeti, a kako učenje u grupi može dovesti do stvaranja zajednice ili kulture koja je veća nego što je bilo koja osoba za sebe. Vukući paralele s našom zemljom, nerijetko sam dojma da uvažavanje važnosti, vrijednosti i snage grupnog učenja, nerijetko uživa slaganje samo na deklarativnoj razini, kako učenja iz perspektive djeteta, tako i perspektive odraslog (odgojno-obrazovnog djelatnika).

U nastavku je **Suzanne Axelsson**, govorila kako ju je Reggio Emilia pristup inspirirao u švedskom predškolskom kontekstu. Švedski predškolski program započinje riječju demokracija, a to je ujedno i temelj Reggio Emilia pristupa. Njegovanje demokracije kao vrijednosti odvija se u takozvanom kontekstu/okruženju slušanja koji počiva na pedagogiji slušanja. Cilj je osnaživanje djece da slušaju jedni druge jer tada njihovi glasovi imaju jednaku razinu moći kao i glasovi odraslih. To je više od toga da djeca slušaju odrasle i da odrasli slušaju djecu. Zahtjeva da svi slušaju jedni druge. Odgajatelja vidi kao su-istraživača zajedno sa djecom, ali i kao voditelja koji u tom istraživačkom procesu promatra djecu kako bi ih bolje razumio i postavlja dobra produktivna pitanja koja ih vode i olakšavaju im učenje. Vjeruje kako je stvaranje povjerenja između djeteta i odgajatelja ključno za učenje, a preduvjet za isto je projekt u kojem će uživati i dijete (učenik) i odgojitelj (učitelj).

Roberta Pucci svoje izlaganje započinje poemom Lorisa Malaguzzija o stotinu jezika te iznosi svoje viđenje kako iz ovog koncepta prirodno proizlazi ideja o ateljeu. Poticajno okruženje za razvoj potencijala djeteta vidi kao atelje. Atelje definira kao kontekst koji je posebno postavljen definiranjem prostornih ograničenja u vremenu i nuđenjem materijala i iskustava s ciljem da se izrazi stopostotni potencijal za svakoga, ili drugim riječima, mjesto posebno postavljeno za jedinstvenost svakog djeteta i potporu njegovom iskazu u kreativnom odnosu sa svijetom. Ističe, kako atelje nije nužno dodatna soba, može biti i prostor unutar sobe dnevnog boravka djece. Potrebne karakteristike ateljea su raznolikost i mnogostrukost (metaforički broj 100) tako da odgovara prirodnom bogatstvu izražajnog potencijala djece u pristupu svijetu svim svojim osjetilima, tijelom i umom, jedinstvenost, povezivanje i usredotočenost, univerzalnost i bogatstvo materijala.

Stotinu razumije kao stotinu komunikativnih i kreativnih mogućnosti koje uključuju stotine verbalnih i neverbalnih načina razmišljanja. Ističe kako je važno ne smatrati stotinu jezika svojevrsnim popisom odvojenih stotinu materijala ili vještina jer ne radi se o količini stvari, već o mnoštvu kvaliteta materijala i iskustava te njihovoj povezanosti. Pucci u svom izlaganju prikazuje i neke segmente vlastite odgojno-obrazovne prakse za koje kaže da se ne trebaju shvatiti kao metodički naputak već kao poticaj na promišljanje upravo o samoj gramatici materijala ('the grammar of matter') kako bi i sami znali razumjeti izražajni potencijal materijala. Ovo predavanje je izuzetna inspiracija za traganje za odgovarajućim izražajnim medijima, podsjetnik na važnost dostupnost istih u ateljeima u sobama dnevnog boravka kako bi djeci omogućili razvoj punih potencijala.

Dr. sc. John Nimmo u svom izlaganju je govorio o građanskim pravima i sudjelovanju djece u javnoj sferi. Ideju o građanskom sudjelovanju promatra u kontekstu promišljanja o djeci, posebno crpeći inspiraciju iz Reggio Emilije. Inspirativnim citatom Carlina Rinaldi podsjeća sve kako je 'dijete građanin od samog rođenja i ujedno najvažniji građanin' koji nas sve poziva da razmišljamo o državljanstvu i građanima, djeci kao građanima. 'Dijete kao građanin' vidi kao višeslojan koncept, i metaforičan i doslovan, koji pronalazi smisao u našem svakodnevnom odnosu s djecom. Dječje građanstvo nalazi svoje mjesto s obzirom na zajednicu u kojoj odrastaju i kakvim resursima imaju pristup. Naglašava važnost sudjelovanja djece u lokalnoj zajednici jer im to stvara osjećaj identiteta, pomaže stvoriti i razumjeti nečiju kompetentnost i odgovornost za sudjelovanje, čme se stvara istinsko

uvažavanje demokracije i način na koji demokracija djeluje, ali i omogućuje stvaranje socijalnog kapitala zajednice.

Dr. sc. Linda Mitchell, je izlagala o putevima izgradnje pripadanja za izbjegličke i imigrantske obitelji kroz rani odgoj i obrazovanje kroz Te Whariki pristup. Kako bi bolje razumjeli specifičnosti Te Whariki pristupa, ukratko opisuje kontekst kao etnički i jezično iznimno raznolik. Specifičnost kurikuluma je otvorenost za doprinose drugih, a obitelj i zajednica su jedan od principa Te Whariki pristupa, uz odnose, holistički razvoj i osnaživanje. Navodi ključne pedagoške strategije koje odgajatelji (učitelji) koriste kao podršku u stvaranju osjećaja pripadnosti među izbjegličkim i imigrantskim obiteljima na Novom Zelandu: obrazovne postavke otvorene za doprinos djece, obitelji i zajednice, odgajatelji kao pomagači participativne demokracije, prepoznavanje i poticanje fonda znanja iz obitelji i zajednica, informiranje o društveno-kulturnom podrijetlu obitelji. Ističe kako je održavanje svoje obiteljske kulturne tradicije i jezika uz otvorenost za njihovo dijeljenje, bio vrlo vrijedan resurs za odgajatelje i djecu.

Alexandra C. Gunn je u svom izlaganju podijelila svoju perspektivu praktičarke i istraživačice o 30 godina stvaranja značenja, suradnju s Te Wharikijem u obrazovanju za rano djetinjstvo na engleskom jeziku i takozvanim redovnim uslugama ranog djetinjstva. Istaknula je kako je Te Whariki usmjeren na osnaživanje djece za učenje. Gunn je navela nekoliko komponenti kurikuluma za koje misli da pomažu u održavanju središnjih poruka Te Wharikija. O komponentama kurikuluma govori kao o alatima ili resursima koje je koristila u stvaranju vlastitog i tuđeg stvaranja značenja na terenu. Izdvaja četiri alata Te Wharikija za koje misli da su izdržale test vremena unatoč brzim promjenama u eko-sustavu ranog odgoja i obrazovanja tijekom posljedna tri desetljeća: robusni konceptualni okvir, višestruke paralelne ulazne točke kurikuluma, definicija kurikuluma fokusiranog na proživljenom iskustvu i model ledenjaka. Gunn ističe kako sve to zajedeno isprepletено čini trajnu snagu Te Wharikija. Kao ključna pitanja izdvaja: „Kako će ova stvar koju planiram napraviti doprinijeti osnaživanju djeteta? Kako se to odražava na dijete? Je li ova obrazovna politika ili praksa otvorena za partnerstvo sa zajednicom? Kako to prepoznaje i reagira na potrebe djeteta u odnosu na ljude, mjesto i stvari?“ Ako se na bilo koje pitanje ne može odgovoriti, onda postoje velike šanse da politika ili praksa koja se promatra nije adekvatna za podržavanje i ojačavanje Te Wharikija.

Prof. dr. sc. Maja Ljubetić prezentirala je razvoj prakse (samo)vrednovanja ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te njen utjecaj na razvoj kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Cilj (samo)vrednovanja je unaprjeđenje kvalitete ranog i predškolskog odgojno-obrazovnog sustava, koje može biti interno i eksterno, uključivati cjelinu ili segmente zajednice. Naglasila je kako (samo)vrednovati kvalitetu dječjeg vrtića mogu i trebaju svi dionici odgojno-obrazovnog procesa i vanjski čimbenici te kako bi se dječji glas trebao čuti.

Iz susjedne Crne Gore, **dr. sc. Jovana Marojević** izlagala je kako na mogućnost autentičnog življenja djeteta u vrtiću utječu odnosi moći odrasli-dijete te čime su oni oblikovani. Izlaganje je započela teorijskim određenjima autonomije i učenja kao autentične transformacije sebe. Kao preduvjete autentičnom življenju i učenju djece u vrtiću navodi kulturu dijaloga. Učenje smatra autentičnom transformacijom sebe. Bez autonomije nema autorstva, a samim time nema ni autentičnog življenja ni autentičnog učenja. U nastavku izlaganja, prezentirala je segmente etnografskog istraživanja provedenog u vrtićima u Crnoj Gori, u okviru kojeg je odgovarala na pitanja 'Što odlikuje osobne epistemologije odgajatelja? Kakvi su odnosi moći u interakcijama odgajatelj-dijete?' U etnografskom istraživanju dominantne narative odgojitelja izdvaja u epistemologije „Slušaj i pamti' pedagogija“, „Ti nisi juče bio tu, pa zato ne možeš znati,' pedagogija“, „Pedagogija slušanja vaspitača“, „Pedagogija 'bojača i crtača'“, „'Gledaš li me' pedagogija“, „'Postoji vrijeme za' pedagogija“, „Pedagogija za stolom“. Zaključila je kako se radi o epistemologiji koja utišava 'stotinu jezika', izaziva gušenje dječje radoznalosti, pripitomljavanje, zanemarivanje unutrašnjih motiva za učenje, objektivizaciju znanja a time i djeteta. Moguće uzroke vidi u povezanosti kolektivističke kulture i kontrolirajućeg motivacijskog stila i autoritativnog odgojnog stila, uz tradicionalnu koncepciju odgojno-obrazovnih odnosa – nadmoć odraslog.

Dr. sc. Marija Bartulović i **dr. sc. Barbara Kušević** svojim izlaganjem o kulturi (ne)talasanja, potencijalu kritičke pedagogije u promišljanju o reprodukcijskoj funkciji suradljivih odnosa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iznimno inspiriraju, osnažuju i potiču na (samo)refleksiju. U svom izlaganju propituju, između ostalog, termin kolegijalnosti, ističući kako različiti pojedinci različito razumijevaju što kolegijalnost jest i što je njena svrha. Je li njena svrha potaknuti nas da se razvijamo kao profesionalci i kao ljudi, čak i kada je to izazovno? Je li njena svrha da se cijelo vrijeme dobro osjećamo među svojim kolegama, da naše djelovanje neće biti kritički vrednovano? Ili je njena svrha da smo

kolegijalnom mrežom zaštićeni od mogućih ugroza izvan institucije? Ove dileme otvorile su pitanje je li napretku posvećen kolektiv moguće moguće graditi njegovanjem kulture netalasanja? U razmatranju kvazisuradljivosti i u kulturi kolektivnog izbjegavanja razmirica ključnim vide, uzimajući u obzir kontekst, postaviti si pitanja: „Želimo li prednost davati ostvarenju kratkoročnih ili dugoročnih ciljeva? Želimo li se primarno voditi osobnim ili kolektivnim interesima? Kako razlikovati funkcionalne i disfunkcionalne konflikte?„ i Uz autentičnu suradljivost kao spremnost svih članova kolektiva na kontinuiranu refleksiju i analizu vlastite implicitne pedagogije, značajnim pedagoškim umijećem vide odgovaranje na ova pitanja u svakodnevnim situacijama.

Prvi dio konferencije izlaganjem je zatvorila **prof. dr. sc. Edita Slunjski** govoreći perspektivi djeteta u odnosu na kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa i kurikulum. Krenula je od definiranja perspektive, kvalitete i kurikuluma jer je sve moguće tumačiti na puno načina što je veoma često u praksi. Navela je kako pod kurikulumom smatra teorijsku koncepciju koja izranja na temeljima određene prakse, koja se u toj praksi razvija i zajedno s njom se kontinuirano mijenja. Da bi se perspektiva djeteta mogla razumjeti, odnosno postati stvarnim polazištem oblikovanja kurikuluma potrebno je na određene načine promatrati i dijete i odgojno-obrazovni proces i kvalitetu jer određeni načini promatranja mogu uvjetovati ono što ćemo vidjeti, kako ćemo to razumjeti i koliko ćemo to što vidimo smatrati kvalitetnim. Podsjetila je kako je sama kvaliteta relativan, konstruiran i subjektivan koncept zasnovan na vrijednostima, vjerovanjima i interesima, a ne na objektivnoj i univerzalnoj stvarnosti (Moss, i Pence, 1994) za što je moguće koristiti pedagošku dokumentaciju. Pedagoška dokumentacija predstavlja alat za evaluaciju ako se shvati kao akciju čiji je cilj kontinuirano stvaranje značenja i vrijednosti. Upravo značenja i vrijednosti su esencija strukturiranja odgojno-obrazovnih iskustva djece. Izlaganje je zaključila istaknuvši da perspektiva djeteta nije samopodrazumijevajuća kategorija imanentna odraslima zaposlenima u vrtiću nego istraživački izazov za kojega je potrebno uložiti dosta vremena, truda i znanja. Prihvatanje tog izazova je vrijedan, a možda i jedini put napuštanja adultocentrističke prakse.

Nikolina Nikić, mag. paed

ISBN 978-953-49304-1-0